

J. Lelis
Ilze Rūķe

Atslēdziņa

Struktūrēta latviešu valodas mācība

1. burtnīca

J. Lelis
Ilze Rūķe

Atslēdzina

Struktūrēta latviešu valodas mācība

1. burtnīca

AMERIKAS LATVIEŠU APVIENĪBA

P R I E K Š V Ā R D S

Šo lekciju pirmais variants radies septiņdesmitajos gados, kad vienu vasaru Ilze darbojās par praktikanti manā augstākā līmeņa latviešu valodas kursā. Septiņās intensīvās nedēļās abi izplānojām lekciju saturu un metodes; es gatavoju tekstus, bet Ilze tos iekārtoja uz lapām, zīmēja ilustrācijas un sastādīja krustvārdu mīklas. Semestra beigās bija radušās divdesmit lekcijas, kas 'izgāja tautā' jau tai pašā rudenī. Lietojot izrādījās, ka komplektā vēlami zināmi pārveidojumi un papildinājumi. Daži tādi pa gadiem tika ievesti, citi vēl ne, bet visa programma sāka rediģēt tikai tagad.

No pirmās versijas šis izdevums atšķiras ar to, ka te atņemtas no krāsainas papes izgriežamas vārdu kartītes (izrādījās par dārgām kā nau-das, tā laika ziņā); lekciju nodaļas, kas saucās "Kartīšu rotaļas", tagad papildinātas ar vairāk variantiem un saucas "Teikumi"; vingrinājumi tagad ir sistematiskāki un, sākot ar 3. lekciju, aizņem apm. vienu trešo daļu no visa teksta; norādījumi vecākiem tagad ir divās valodās. Starpība būs arī tai ziņā, ka rediģētā versija tagad iznāks iesieta burtnīcās.

Nav tādas metodes, ja tā domāta nopietnam darbam, kas mācībām noņemtu pūles un piespriešanos kā no skolēnu, tā no skolotāju un vecāku puses. Var tomēr izvairīties no visa kā tāda, kas iemācīšanos padara nevajadzīgi pasmagu un sarežģītu. Nav laikam arī tādas metodes, kas būtu vienādi iedarbīga ar visiem skolēniem. Tādēļ arī te skolotājiem un vecākiem būs pašiem jāatrod, kā dotos mācību materiālus vislabāk izmantot katrā atsevišķā gadījumā. Kad būs iegūta pieredze, programmas sastādītāji labprāt vēlētos dzirdēt jūsu vērtējumus un ieteikumus, jo kaut kāda mijiedarbība lietotāju un plānotāju starpā būs vienmēr nepieciešama.

Katrā latviešu valodas mācības programmā, lai tā būtu praktiski ietekmīga mūsu apstākļos, **VECĀKIEM JĀKĻŪST PAR AKTĪVU "TREŠO PARTNERI" — LĪDZDALĪBNIEKIEM MĀCĪŠANAS PROCESĀ.** Lai šo lomu padarītu skaidrāku, burtnīcās beigu daļā doti "Norādījumi vecākiem un skolotājiem"; tie ir divās valodās un paskaidro, kas un kā katrā lekcijā jāiemāca..

Labas sekmes!

J. Ielis

1988. gada janvārī

S A T U R A R Ā D Ī T Ā J S

P r i e k š v ā r d s	i
1. lekcija: Kas tu esi? (vienkāršas struktūras ar būt) . . .	1
2. lekcija: Zēni un meitenes. (daudzskaitļa formas) . . .	9
3. (dubult)lekcija: Kas ir labs? (struktūras ar adjektīviem) .	19
4. lekcija: Jānis un mērķaķis. (vienskaitļa lokātīvi) . . .	35
5. lekcija: Kas te notiek? (nepārejoši verbi; šis, mans, tavs lietojumi).	47
6. lekcija: Kaķis meklē peli. (pārejoši verbi; vsk. akuzātīvi; prievārdi aiz, par, uz ; piedēkļi ie-, at-, aiz-, pa-).	57
V ā r d u s a r a k s t s	67
Norādījumi vecākiem un skolotājiem	73

1. KAS TU ESI?

1-1 Kas te ir?

Te ir tēvs.

Te ir māte.

Te ir tēvs un māte.

1-2 Un kas ir te?

Te ir zēns.

Te ir meitene.

Te ir zēns, un te ir meitene.

Te ir zēns un meitene.

1-3 Es esmu zēns.
Tu esi meitene.

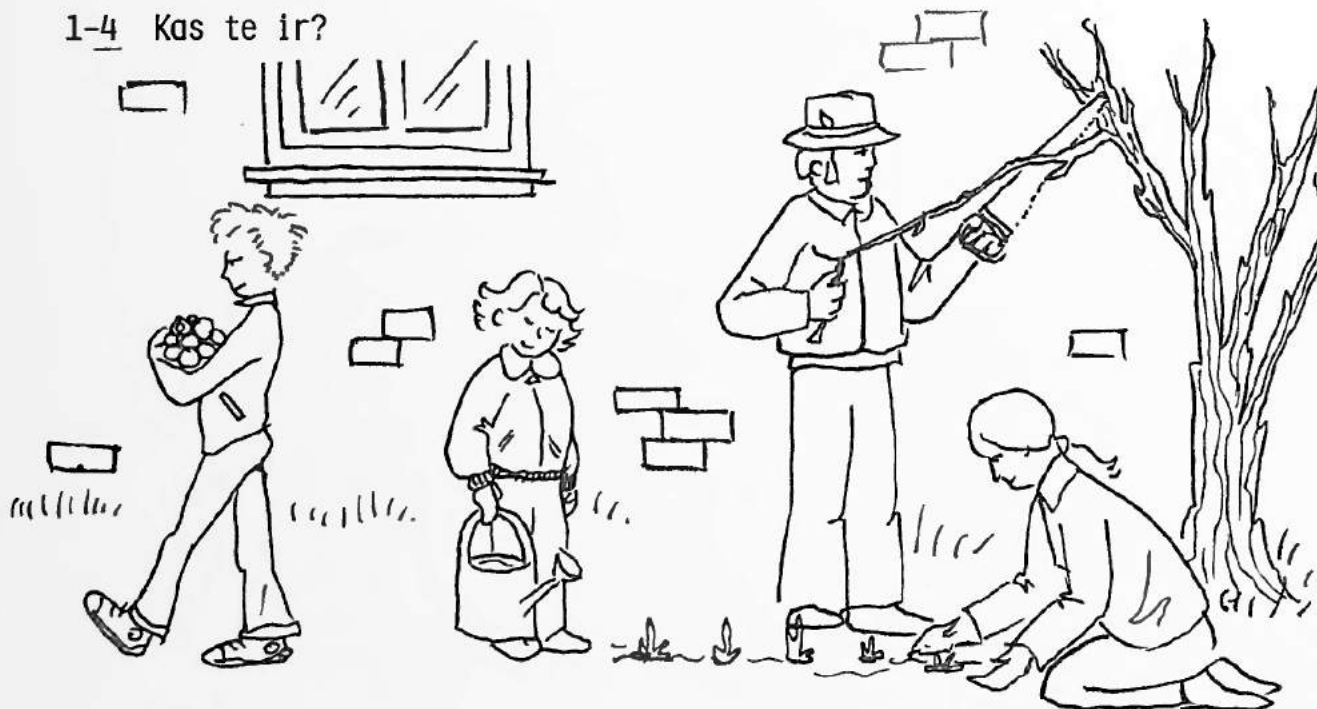
Es esmu meitene.
Tu esi zēns.

Es esmu zēns,
bet tu esi meitene.

Es esmu meitene,
bet tu esi zēns.

1-4 Kas te ir?

Te ir

Te ir

Te ir

Te ir

Te ir zēns, meitene, tēvs un māte.

1-5

Vai tā ir māte,
vai meitene?

Tā ir māte.

Tā nav meitene.

Tā ir māte, ne meitene.

1-6

Vai tā arī ir māte?

Nē, tā nav māte.

Vai tā ir meitene?

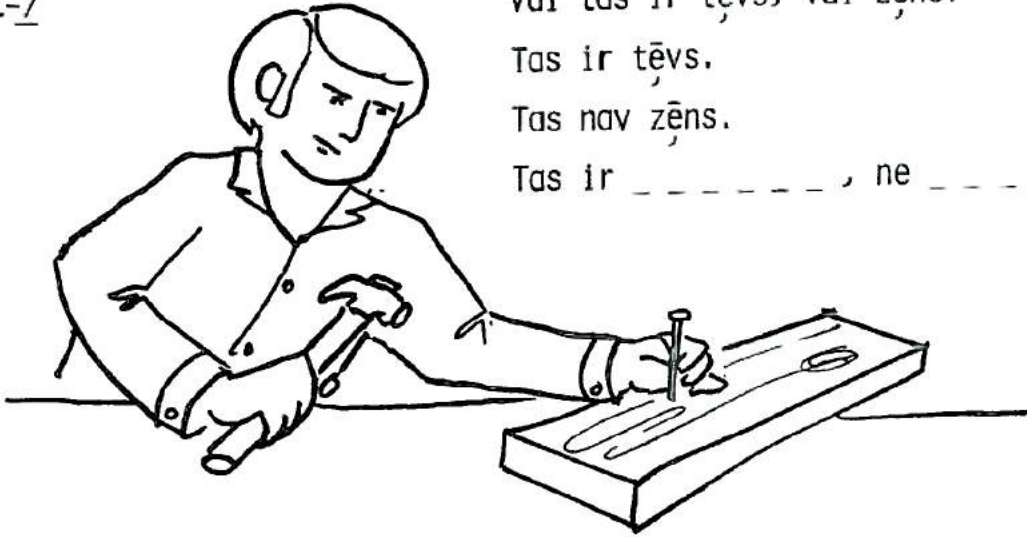
Jā, tā ir meitene.

Tā ir meitene, ne māte.

Te ir meitene. Tā ir meitene.

1-7

Vai tas ir tēvs, vai zēns?

Tas ir tēvs.

Tas nav zēns.

Tas ir _____, ne _____.

1-8 Vai tas arī ir tēvs?

Nē, tas nav

_____.

Tas ir _____.

Tas ir zēns, ne tēvs.

Te ir zēns. Tas ir zēns.

1-9 Te ir meitene.

Tur ir zēns.

Kur ir meitene?

Meitene ir te.

Kur ir zēns?

Zēns ir tur.

Kur ir zēns un meitene?

Te ir meitene, bet tur ir zēns.

Meitene ir _ _ _ , bet zēns ir _ _ _ _ .

1-10 Meitene saka mātei:

"Es esmu meitene."

Māte saka meitenei: "Jā, tu esi meitene."

Meitene jautā mātei: "Vai tu arī esi meitene?"

Māte atbild meitenei: "Nē, es neesmu meitene.

Es esmu _ _ _ _ _ ."

1-11 Zēns saka tēvam: "Tu neesi zēns.
Tu esi tēvs.
Zēns esmu es."

Tēvs atbild zēnam: "Nē, es _____ zēns.

Es _____ tēvs.

Zēns _____ tu."

1-12 Kas tu esi?

Vai tu esi zēns, vai meitene?

Es _____.

Es neesmu _____.

1-13 Kur tu esi?

Es _____ te.

Kas ir tur?

Tur ir _____.

Es neesmu tur.

Es esmu te, ne tur.

1. VĀRDI

tēvs, tēvam Ma father   māte, mātei Fe mother
zēns, zēnam Ma boy   meitene, meitenei Fe girl

es pron. I   kas? pron. who?, what?
tu pron. you (one person)   tas, fem. tā pron. that

būt: ir, bija, būs I-irreg. be
nebūt: nav, nebija, nebūs I-irreg. not be
jautāt: jautā, jautāja, jautās II-ā ask (question)
atbildēt: atbild, atbildēja, atbildēs III-ē answer
sacīt: saka, sacīja, sacīs III-I say

te adv. here	tur adv. there
un conj. and	kur? intr. where?
bet conj. but	arī part. also, too
1. vai conj. or	2. vai intr. for <u>yes/no</u> questions
jā part. yes	nē part. no
	ne part. not

1. FORMAS

es esmu I am   tu esi you (= one) are
(tēvs, māte, zēns, meitene, tas, tā) ir (father, mother, etc.) is

1. TEIKUMI

K-JAUTĀJUMI (Wh-QUESTIONS in English):

Kas tas ir?   Who is that?
Kas te ir? / Kas ir te?   Who is here?
Kas tu esi?   Who/what are you?
Kur ir meitene?   Where is the girl?

Vai-JAUTĀJUMI (Jā/Nē-atbildes):

Vai tas ir zēns? Is that a boy?

Vai tu esi zēns? Are you a boy?

Vai tas ir zēns, vai meitene? Is that a boy or a girl?

Vai tā arī ir meitene? Is that too a girl?

Vai tu arī esi meitene? Are you too a girl?

Vai meitene ir te? Is the girl here?

Vai meitene ir te, vai tur? Is the girl here or there?

APRAKSTA TEIKUMI (ar verbu būt/nebūt):

Tas ir zēns. That is a boy.

Tā nav meitene. That is not a girl.

Tas ir zēns, ne meitene. That is a boy, not a girl.

Tas ir zēns, bet tā ir meitene. That is a boy, but that is a girl.

Es esmu zēns, bet tu esi meitene. I am a boy, but you are a girl.

Te ir meitene. / Meitene ir te. Here is the girl. / The girl is here.

Meitene ir te, ne tur. The girl is here, not there.

Te ir meitene, bet tur ir zēns. Here is the girl, and there is the boy.

Es esmu te, ne tur. I am here, not there.

Es arī esmu meitene. I too am a girl.

DARBĪBAS TEIKUMI:

Meitene jautā. The girl asks.

Meitene jautā mātei. The girl asks mother.

Māte atbild. Mother answers.

Māte atbild meitenei. Mother answers the girl.

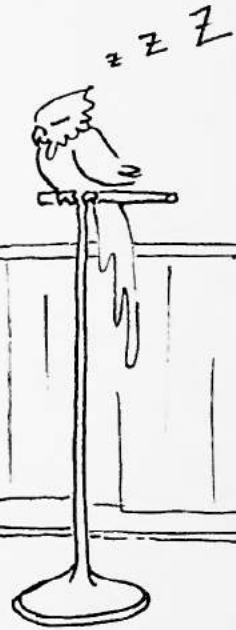
Aa Āā Bb Cc Čč Dd Ee Ēē

Te ir meiten ____.

Tur ir zēn ____.

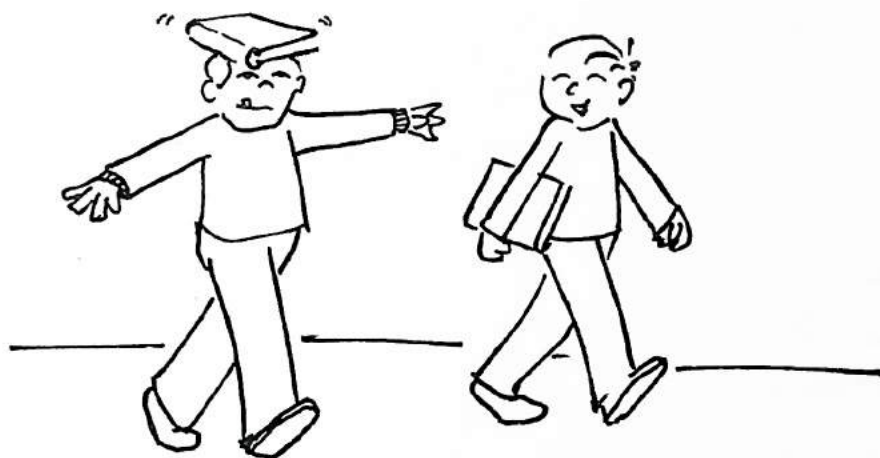
Tur ir māc ____.

Te ir tēv ____.

2. ZĒNI UN MEITENES

- 2.1 Ivars ir zēns. Viņš ir zēns.
Ivars iet skolā. Viņš iet skolā.
Ivars ir skolnieks. Viņš ir skolnieks.

- 2.2 Arī Jānis ir zēns. Arī viņš ir z _____
Arī Jānis iet skolā. Arī viņš iet sk _____
Arī Jānis ir skolnieks. Arī viņš ir sk _____

- 2.3 Ivars ir zēns, un Jānis ir zēns.
Ivars un Jānis ir zēni.
Viņi ir zēni. Tie ir zēni.

- 2.4 Ivars ir skolnieks, un Jānis ir sk _____
Ivars un Jānis ir skolnieki.
Viņi ir sk _____

- 2.5 Zēni iet skolā, un viņi ir skolnieki.

- 2.6 Daina ir meitene. Viņa ir meitene.
Daina iet skolā. Viņa iet skolā.
Daina ir skolniece. Viņa ir skolniece.

- 2.7 Arī Ilze ir meitene. Arī viņa ir m _____
Arī Ilze iet skolā. Arī viņa iet s _____
Arī Ilze ir skolniece. Arī viņa ir s _____

- 2.8 Daina ir meitene, un Ilze ir meitene.
Daina un Ilze ir meitenes.
Viņas ir meitenes. Tās ir meitenes.

- 2.9 Daina ir skolniece, un Ilze ir s _____
Daina un Ilze ir skolnieces.
Viņ _____ ir s _____

- 2.10 Meitenes iet skolā, un viņas ir skolnieces.

2.11 Skolā ir zēni. Skolā ir meitenes.
Skolā ir zēni un meitenes.
Zēni ir skolniek____. Meitenes ir skolniec____.

2.12 Kas vēl ir skolā?

Skolā ir arī skolotāji un skolotājas.
Te ir skolotājs un skolotāja.

Tas ir
skolotāj_____.

Tā ir
skolotāj_____.

2.13 Ko dara skolotāji un skolotājas?

Skolotāji un skolotājas māca.

Ko dara skolnieki un skolnieces?

Skolnieki un skolnieces mācās.

2.14 Skolotāji un skolotājas jautā

skolniekiem un skolniecēm.

Skolnieki un skolnieces atbild

skolotājiem un skolotājām.

2.15 Te ir klase.

Klasē ir bērni un skolotāja.

Skolotāja saka bērniem: "Labrīt, bērni!"

Bērni viņai atbild: "Labrīt, skolotāja!"

2.16 Skolotāja jautā zēniem: "Zēni, kas jūs esat?"

Zēni atbild skolotājai: "Mēs esam skolnieki."

Skolotāja jautā meitenēm: "Meitenes, kas esat jūs?"

Meitenes viņai atbild: "Mēs esam skolniec__."

2.17 Skolotāja jautā Ivaram: "Ivar, kur tu esi?"

Ivars viņai atbild: "Es esmu te.

Es esmu klasē."

Tagad skolotāja jautā Jānim: "Jāni, kur esi tu?"

Jānis viņai saka: "Es arī esmu te klasē."

2.18 Tad skolotāja jautā Dainai un Ilzei:

"Daina un Ilze, kur jūs esat?"

Daina un Ilze atbild: "Mēs esam te.

Mēs esam klasē.

Mēs esam skolā."

2.19 Kas te ir?
Te ir meitene un putns.

Tā ir meitene.

Tas ir putns.

2.20 Kas viņi te ir?
Vai meitene te ir skolotāja?
Vai te putns ir skolnieks?
Vai meitene māca?
Vai putns mācās, vai nemācās?
Putns _____.

2. J A U N I V Ā R D I

VĪRIEŠU DZIMTE - MASCULINE GENDER

kas? ^{who?} (what?)	kam?	to/for whom? (to/for what?)
Jānis,	Jānim	Mi Jānis (John)
Ivars,	Ivaram	Ma Ivars
skolnieks,	skolniekam	Ma schoolboy, student
skolotājs,	skolotājam	Ma (male) teacher
bērns,	bērnam	Ma child
putns,	putnam	Ma bird
viņš, he	viņam	to/for him (pron.)

SIEVIEŠU DZIMTE - FEMININE GENDER

kas?	kam?	
Daina,	Dainai	Fa Daina
Ilze,	Ilzei	Fe Ilze
skolniece,	skolniecei	Fe schoolgirl, student
skolotāja,	skolotājai	Fa (fem.) teacher
skola,	skolai	Fa school
klase,	klasei	Fe classroom
viņa, she	viņai	to/for her (pron.)

tie, fem. tās pron. those, they

mēs pron. we

mēs esam we are

jūs pron. you-plural

jūs esat you (all) are

saki! say!

iet: iet (ej-), gāja, ies 1-irreg. go (on foot), walk

darīt: dara, darīja, darīs 111-ī do

ko dara ____? what is/are ____ doing?

mācīt: māca, mācīja, mācīs 111-ī teach

mācīties: mācās, mācījās, mācīsies 111-ī learn, study

labrīt! part. good morning!

labdien! part. good day!

vēl adv. again, more; else

tagad adv. now

k____ vēl intr. wh____ else

tad adv. then

2. J A U N A S F O R M A S

VIENSKAITLIS - SINGULAR		DAUDZSKAITLIS - PLURAL	
kas?	kam?	kas?	kam?
es I	man for me	mēs we	mums to/for us
tu you-sg.	tev for you-sg.	jūs you-pl.	jums to/for you (all)
zēns	zēnam	zēni boys	zēniem for/to boys
skolnieks	skolniekam	skolnieki schoolboys	skolniekiem for schoolboys
skolotājs	skolotājam	skolotāji teachers-m.	skolotājiem for teachers-m.
bērns	bērnam	bērni children	bērniem to/for children
tēvs	tēvam	tēvi fathers	tēviem to/for fathers
putns	putnam	putni birds	putniem to/for birds
viņš he	viņam for him	viņi they-masc.	viņiem to/for them-masc.
tas that-m.	tam for that-m.	tie those-masc.	tiem to/for those-masc.
tā that-f.	tai for that-f.	tās those-fem.	tām to/for those-fem.
viņa she	viņai for her	viņas they-fem.	viņām to/for them-fem.
skola	skolai	skolas schools	skolām for schools
skolotāja	skolotājai	skolotāji teachers	skolotājām for teachers-fem.
klase	klasei	klases classrooms	klasēm for classrooms
māte	mātei	mātes mothers	mātēm to/for mothers
skolniece	skolniecei	skolniece students	skolniecei to students-fem.
meitene	meitenei	meitenes girls	meitenēm to/for girls

UZRUNA / VOKĀTĪVS --- DIRECT ADDRESS / VOCATIVE

Jānis - - - Jāni!	Daina - - - Daina!
Ivars - - - Ivar!	Ilze - - - Ilze!/Ilz!
tēvs - - - tēv!	māte - - - māte!/māt!
zēns - - - zēn!	meitene - - - meitene!/meiten!
skolotājs - - - skolotāj!	skolotāja - - - skolotāja!/skolotāj!

K U R - F O R M A S

skolā in/at school

klasē in the class(room)

2. T E I K U M I

VAI-JAUTĀJUMI:

- a. Vai arī jūs esat skolnieki? Are you too students?
Vai Jānis ir skolotājs, vai skolnieks? Is J. a student or a teacher?
- b. Vai putns mācās, vai nemācās? Does the bird learn? / Is the bird learning?

K-JAUTĀJUMI:

- c. Kas jūs esat? Who/what are you (all)?
Kas viņi/viņas ir? Who/what are they?
Kas vēl ir skolnieks? Who else is a schoolboy?
Kas vēl ir skolā? Who else is in school?
- d. Kas atbild? Who answers? / Who is answering?
Kas atbild skolotājai? Who answers (to) the teacher?
Kas vēl viņai atbild? Who else answers her?
Kas mācās? Who is studying? / Who studies?
Kas vēl mācās? Who else is studying?
Kas iet skolā? Who goes to school?
Kas vēl iet skolā? Who else goes to school?
- e. Kam skolotāja jautā? Whom does the teacher ask?
Kam vēl viņa jautā? Whom else does she ask?
- f. Ko dara skolotāja? What is the teacher doing?
Ko viņa dara? What is she doing?
Ko skolotāja jautā? What does the teacher ask?
Ko vēl viņa jautā? What else does she ask?
Ko skolotāja jautā zēniem? What does the teacher ask the boys?
Ko skolotāja viņiem jautā? What does the teacher ask them?
Ko zēni atbild? What do the boys answer?
Ko zēni skolotājai/viņai atbild? What do the boys answer to the teacher/her?

g. TEIKUMI AR UZRUNU:

Jāni, kur tu esi?	John, where are you?
Ivar, vai tu esi skolnieks?	Ivars, are you a schoolboy?
Ilze un Daina, kas esat jūs?	Ilze and Daina, who are you?
Labrīt, skolotāj!	Good morning, teacher!

h. APRAKSTA TEIKUMI:

Ivars ir skolnieks.	Ivars is a schoolboy.
Viņš ir skolnieks.	He is a schoolboy.
Arī viņas ir skolnieces.	They too are schoolgirls.
Tās ir skolnieces.	Those are schoolgirls.
Mēs esam bērni.	We are children.
Mēs esam skolā.	We are in school.
Arī jūs esat klasē.	You too are in the classroom.

i. DARBĪBAS TEIKUMI:

Zēni iet skolā.	The boys go to school.
Arī meitenes iet skolā.	Also the girls go to school.
Skolotāja jautā/māca.	The teacher asks/teaches.
Bērni atbild/mācās.	The children answer/learn.
Skolotāja jautā bērniem.	The teacher asks the children.
Skolotāja jautā bērniem: "Kas jūs esat?"	The teacher asks the children, "Who are you?"
Bērni atbild skolotājai.	The children answer the teacher.
Bērni viņai atbild: "Mēs esam skolnieki un skolnieces."	The children answer her, "We are schoolboys and schoolgirls."

Skolotāja jautā arī meitenēm. The teacher asks also the girls.

Arī meitenes atbild skolotājai. Also the girls answer the teacher.

Arī meitenes viņai atbild. The girls too answer her.

2.21 Te ir putni un meitene.

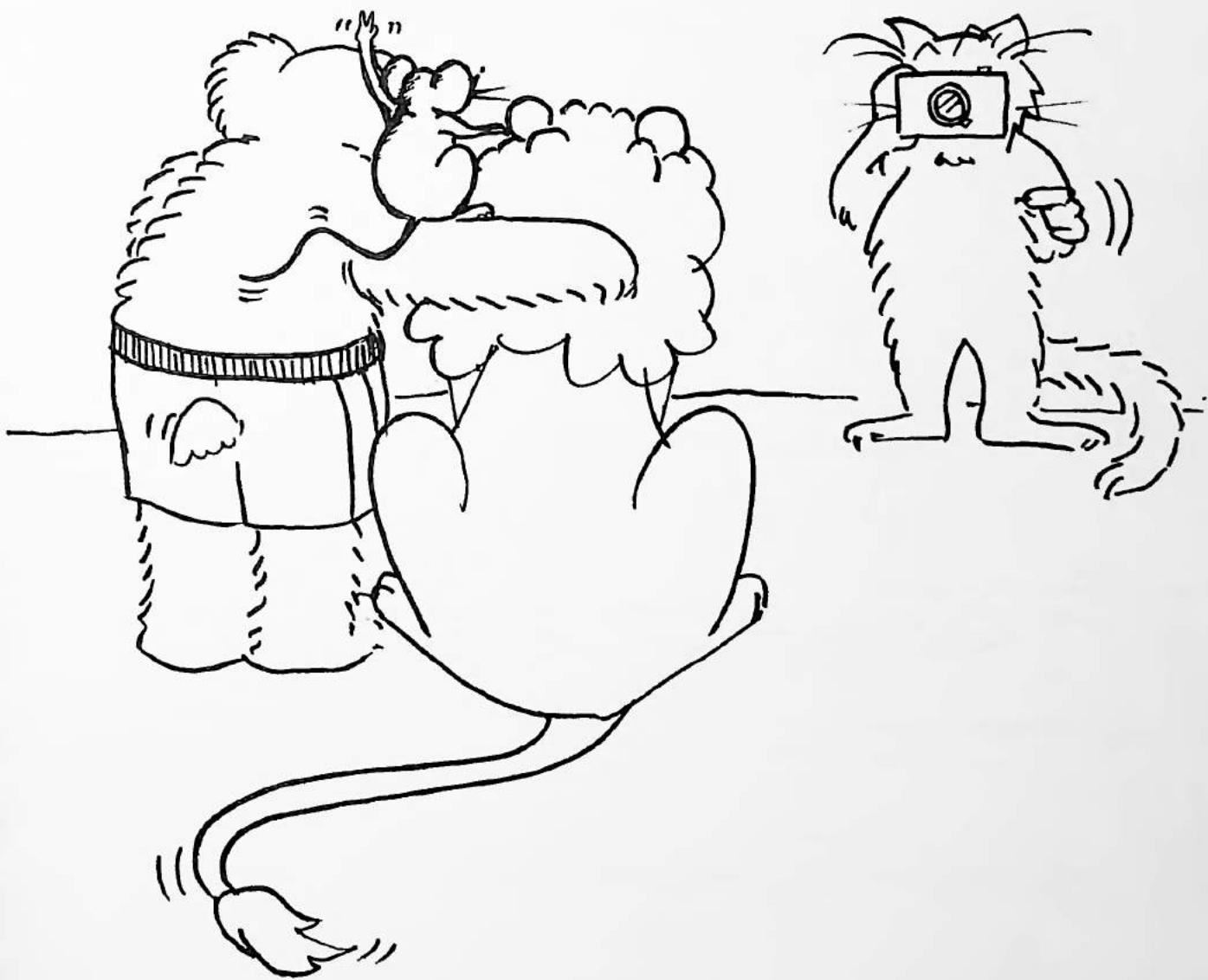

Te ir putns.
Ko putns dara?
Vai viņš māca?
Vai viņš ir skolotājs?

Te ir meitene.
Ko viņa te dara?

Te arī ir putns.
Ko putns te dara?
Vai viņš te mācās?
Vai viņš te ir skolnieks?

3. KAS IR LABS?

3.1 Kaķis saka: "Lietus nav labs!"

Toties putni saka: "Lietus ir labs!"

3.2 Lācis saka: "Saule ir laba. Tā ir silta."

Lācim saule ir laba. Tā ir silta.

Lācim saule ir laba, jo tā ir silta.

3.3 Kādēļ lācim saule ir laba?

Lācim saule ir laba, tādēļ ka tā ir silta.

Lācim saule ir laba, jo tā ir silta.

3.4 Kādēļ saule ir laba?

Saule ir silta.

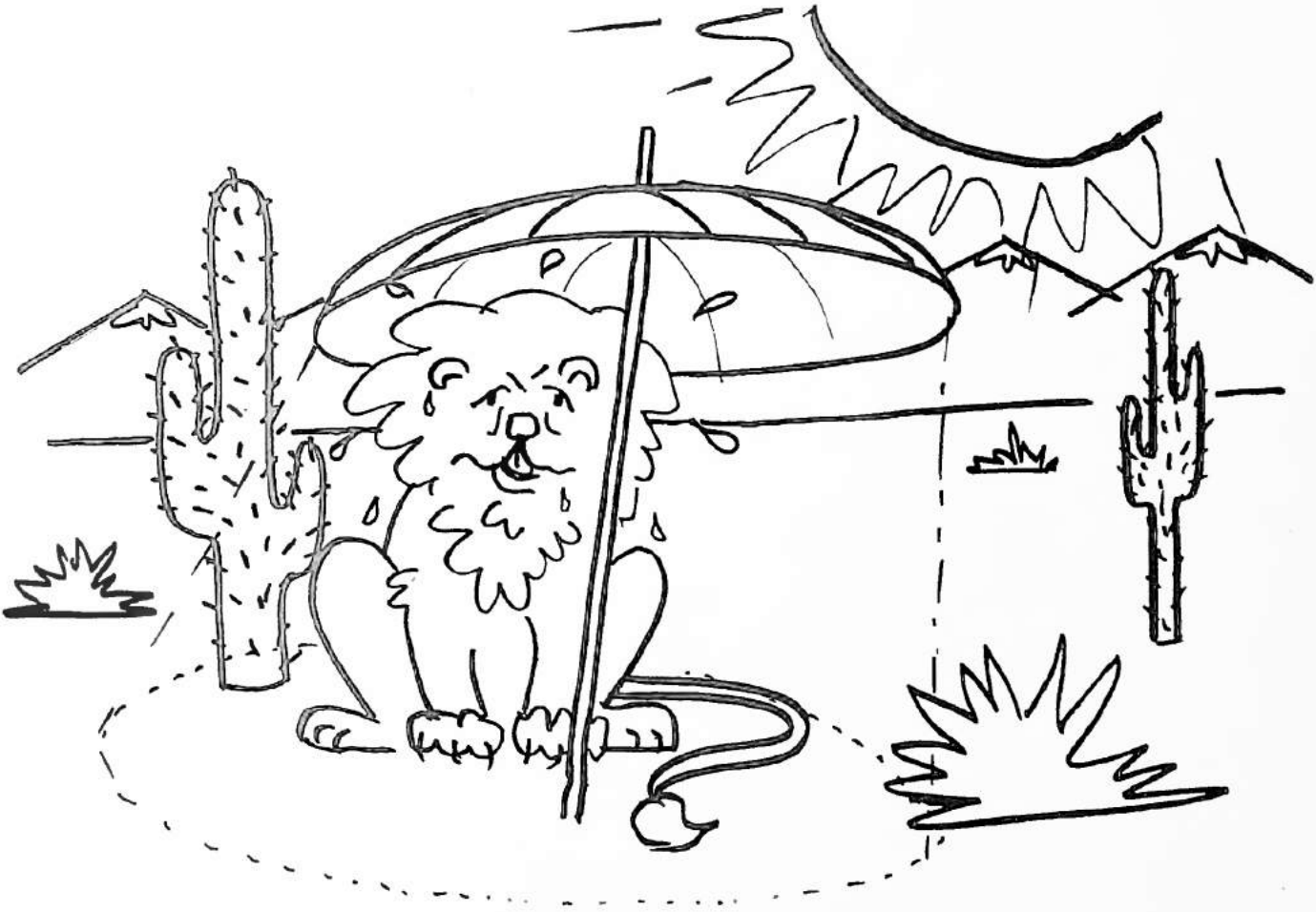
Saule ir laba, jo tā ir silta.

3.5 Toties lauva saka: "Saule nemaz nav laba.

Saule ir slikta. Tā ir karsta."

3.6 Lauvam saule nav laba. Tā ir karsta.

Lauvam saule ir slikta, jo tā ir karsta.

3.7 Kāpēc lauvam saule nav laba?

Kāpēc lauvam saule ir slikta?

Lauvam saule nav laba, tāpēc ka tā ir karsta.

Lauvam saule ir slikta, jo tā ir karsta.

Saule ir karsta, tāpēc tā ir slikta.

3.8 Vai vējš ir vai nav labs?

Vai vējš ir labs, vai slikts?

3.9 Lācis saka: "Vējš nemaz nav labs.

Vējš ir auksts. Tas ir slikts.

Vējš ir auksts, tāpēc tas ir slikts.

Vējš ir slikts, tāpēc ka tas ir auksts."

3.10 Lācim vējš nav labs, jo tas ir auksts.

Lācim vējš nav labs, bet saule ir laba.

Saule ir laba, jo tā ir silta.

Saule ir silta, bet vējš ir auksts.

Lācim saule ir laba, bet vējš ir slikts.

3.11 Vai lauvam vējš ir vai nav labs?

Vai lauvam vējš ir labs, vai slikts?

3.12 Lauva saka: "Vējš ir labs. Tas nav karsts.

Vējš ir vēss. Tas ir vēss, ne karsts.

Vējš nemaz nav slikts."

3.13 Lauvam saule ir slikta, bet vējš ir labs.

Saule ir slikta, jo tā ir karsta.

Vējš ir labs, jo tas ir vēss.

Saule ir karsta, bet vējš ir vēss.

Lauvam saule nav laba, un vējš nav slikts.

14 Meitenes stāsta skolotājam:

"Mēs esam klusas, bet zēni ir skaļi."

3.15 Toties zēni viņai saka:

"Dažreiz arī meitenes ir skaļas,
un mēs esam klusi."

3.16 Meitenes zēniem atbild:

"Jūs nekad neesat klusi.
Jūs vienmēr esat skaļi.
Tikai mēs meitenes nekad neesam skaļas.
Mēs vienmēr esam klusas."

3.17 Ilze stāsta: "Es esmu klusa.

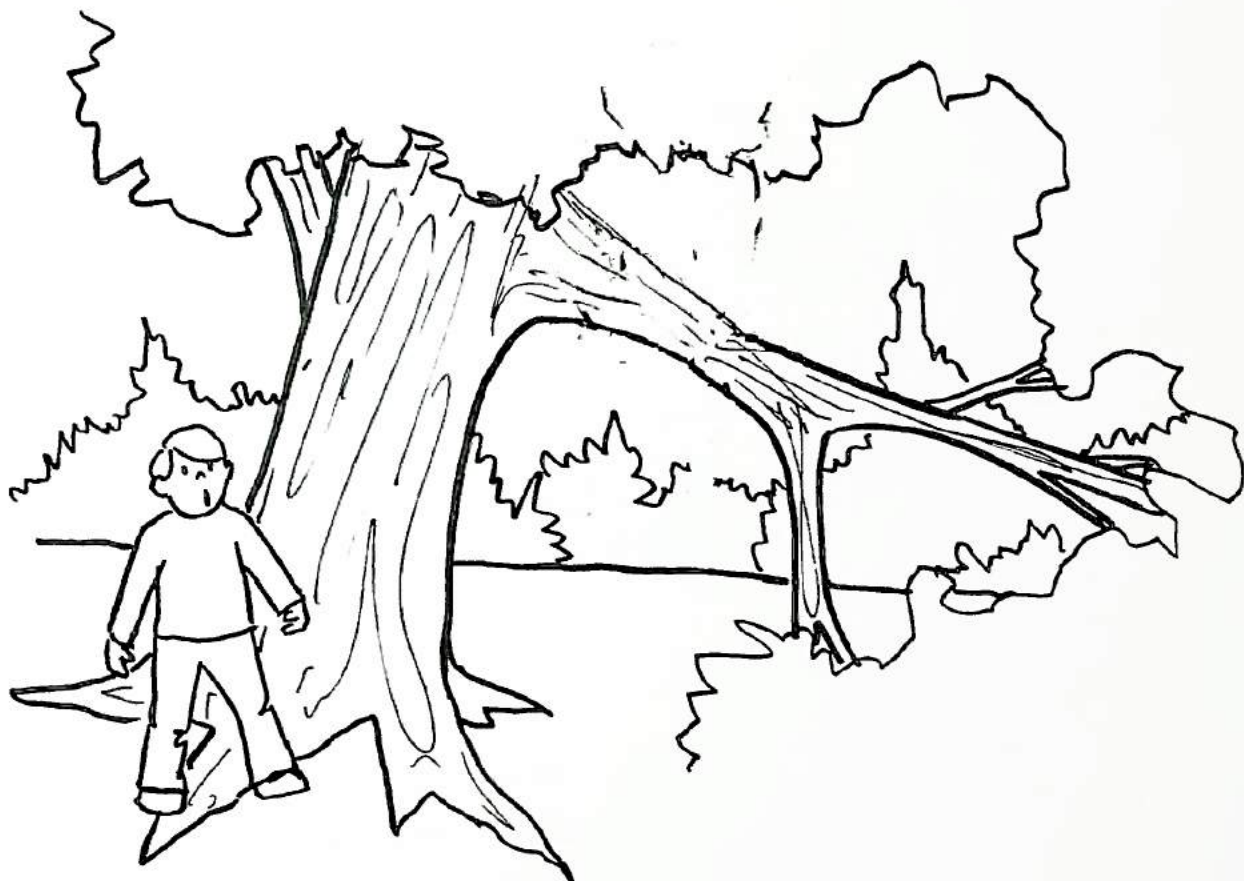
Arī Daina ir klusa. Mēs esam klusas."

3.18 Tad viņa saka Jānim: "Jāni, tu esi skaļš.

Arī Ivars ir skaļš.

Jūs esat skaļi."

- 3.19 Kāds ir koks?   Kāds ir zēns?
Koks ir liels.   Zēns ir mazs.
Te ir liels koks.   Te ir mazs zēns.
Te ir liels koks un mazs zēns.

- 3.20 Kāds ir koks?   Kāds ir zars?
Koks ir augsts.   Zars ir zēms.
Te ir augsts koks.   Te ir zēms zars.
Kas te ir? Te ir augsts koks un zēms zars.

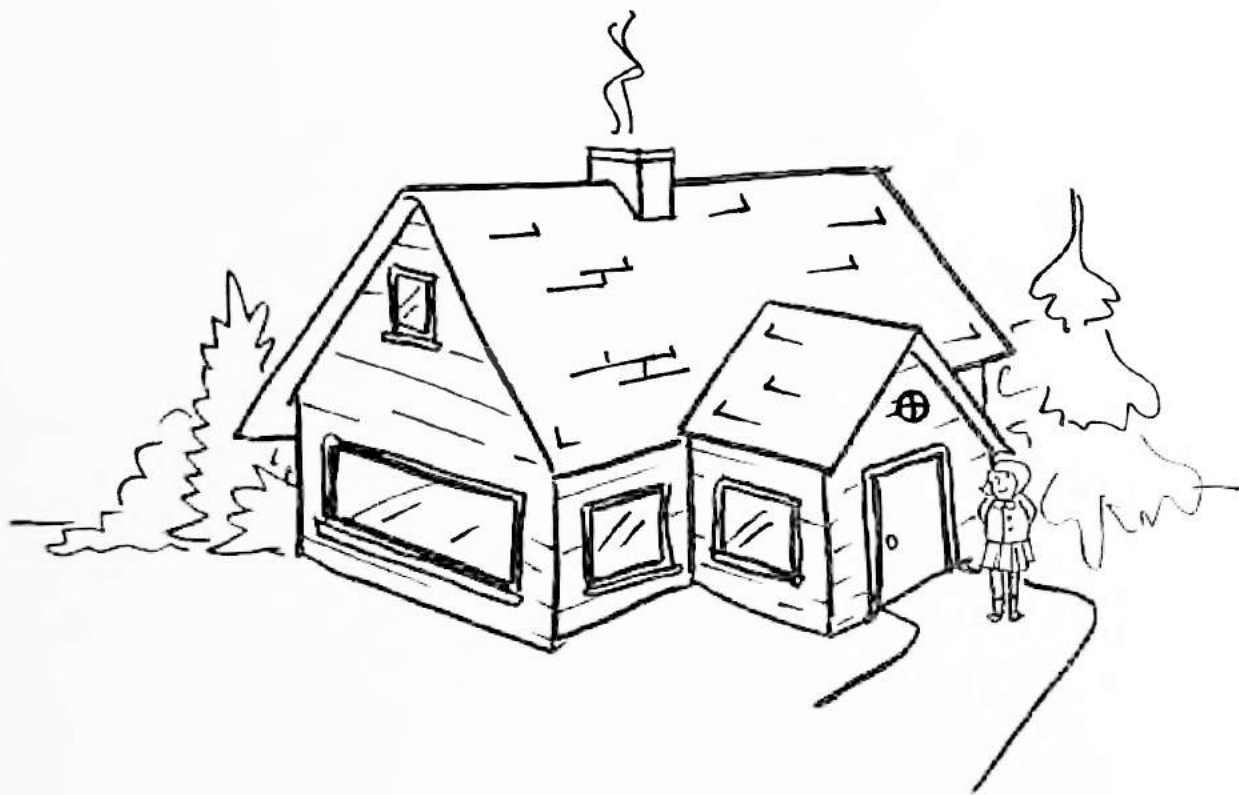
- 3.21 Kāds vēl ir zēns?   Kāds vēl ir koks?   Kāds vēl ir zars?
Zēns ir Iss.   Koks ir gaŗš.   Zars arī ir gaŗš.
Kas te ir? Te ir _ _ _ _ zēns, _ _ _ _ koks, un _ _ _ _ zars.

3.22 Kas te ir? Te ir māja.

Kāda ir māja, liela vai maza?

Māja ir liela. Te ir liela māja.

3.23 Kas ir te? Te ir meitene.

Kāda ir meitene, liela vai maza?

Meitene ir maza. Te ir maza meitene.

3.24 Kas vēl te ir? Te arī ir koki.

Kādi ir koki, īsi vai garši?

Koki nav garši. Tie ir īsi.

3.25 Te ir īsi koki. Tie ir īsi koki.

Te ir maza meitene. Tā ir maza meitene.

Te ir liela māja. Tā ir liela māja.

3.26 Kāda vēl ir māja, augsta vai zema?

Māja ir _____, tā ir _____ māja.

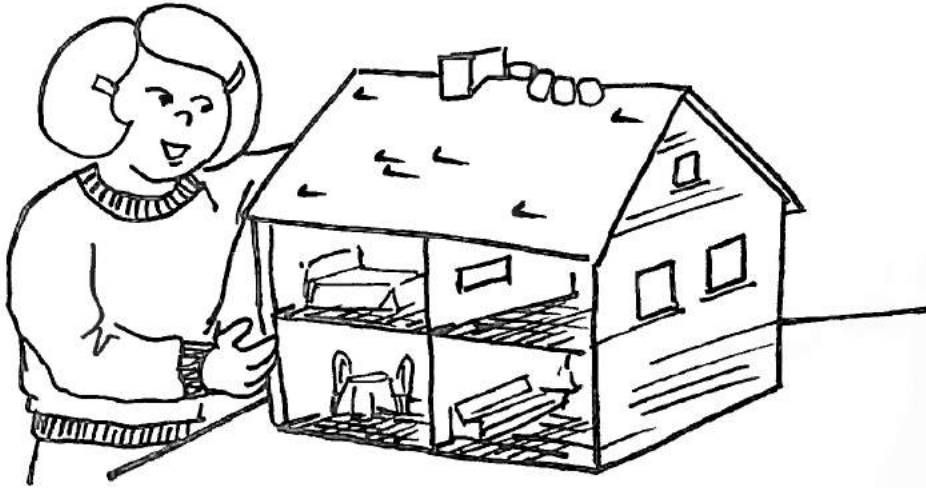
3.27 Kas ir te?

Te arī ir māja un meitene.

Kāda māja ir te, liela vai maza?

Māja ir _____.

Te ir _____ māja.

3.28 Kāda te ir meitene?

Meitene _____.

Te _____ meitene.

3.29 Dažas mājas ir lielas.

Dažas mājas ir mazas.

Dažas meitenes ir lielas.

Dažas meitenes ir mazas.

Mājas var būt lielas un mazas.

Arī meitenes var būt lielas un mazas.

3.30 Daži koki ir lieli.

Daži koki ir mazi.

Koki var būt lieli un mazi.

31 Te ir gulta un pele.
Pele ir gultā.
Pele guļ. Pele guļ gultā.

3.32 Pele ir maza.
Gulta ir liela.
Maza pele guļ lielā gultā.
Lielā gultā guļ maza pele.

Kāda ir pele?

P_____ ir m_____

Kāda ir gulta?

G_____

Ko pele dara?

_____

Kur pele guļ?

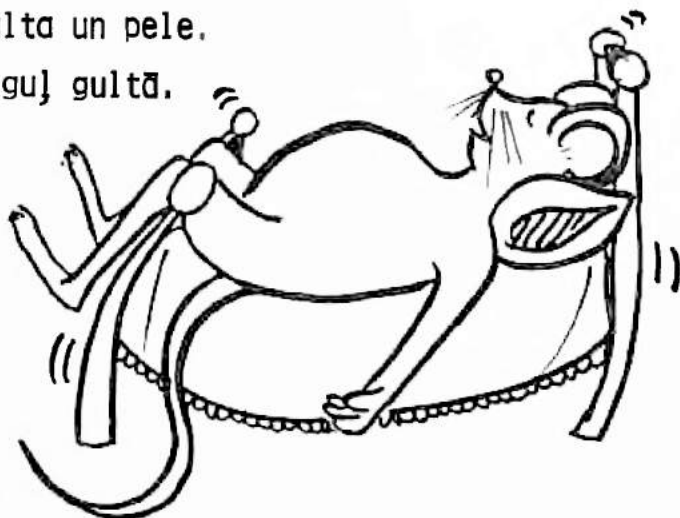
_____

3.33 Te arī ir gulta un pele.
Te arī pele guļ gultā.

Vai te ir maza gulta
un liela pele?

Vai te ir liela gulta
un ļoti liela pele?

Vai te ir ļoti maza gulta
un maza pele?

Te ir _____ gulta un _____ pele.

3.34 Vai koks ir augsts vai auksts?

Koks ir _ _ _ _ _ .

Vai lietus ir augsts vai auksts?

Lietus ir _ _ _ _ _ .

Kas vēl var būt augsts?

Arī _ _ _ _ _ var būt _ _ _ _ _ .

Kas vēl var būt auksts?

Arī _ _ _ _ _ var būt _ _ _ _ _ .

3.35 Kāda var būt saule?

Saule var būt lab_ _ un slikt_ _ .

Kād_ _ saule ir lab_ _ ?

Silt_ _ saule ir _ _ _ _ _ .

Kād_ _ saule ir slikt_ _ ?

_ _ _ _ _ saule ir _ _ _ _ _ .

3.36 Kāds var būt vējš?

Vējš var būt lab_ _ un slikt_ _ .

Kād_ _ vējš ir lab_ _ ?

Vējš_ _ vējš ir _ _ _ _ _ .

Kād_ _ vējš ir slikt_ _ ?

_ _ _ _ _ vējš ir _ _ _ _ _ .

3.37 Kād_ _ var būt māja?

Māja var būt _ _ _ _ _ .

Kād_ _ vēl var būt māja?

_ _ _ _ _ var būt arī _ _ _ _ _ .

Kād_ _ var būt mājas?

Mājas var būt _ _ _ _ _ un _ _ _ _ _ .

3.38 Kād_ _ var būt koks?

Koks var būt _ _ _ _ _ .

Kād_ _ vēl var būt koks?

_ _ _ _ _ var būt arī _ _ _ _ _ .

Kād_ _ var būt koki?

Koki var būt _ _ _ _ _ un _ _ _ _ _ .

3.39 Meitenes var būt klus_ _ vai skaļ_ _ .

Atī zēni var būt klus_ _ vai skaļ_ _ .

Meitenes saka: "Mēs esam klus_ _ , bet zēni ir skaļ_ _ ."

Toties zēni saka meitenēm: "Jā, mēs esam skaļ_ _ ,
bet arī jūs esat skaļ_ _ ."

3.40 Jānis saka Ivaram: "Tu esi maz_ _ zēn_ _ .

Es arī esmu maz_ _ zēn_ _ .

Mēs esam maz_ _ zēn_ _ ."

3.41 Ilze saka Dainai: "Tu esi maz_ _ meiten_ _ .

Es arī esmu maz_ _ meiten_ _ .

Mēs esam maz_ _ meiten_ _ ."

3.42 Daina saka Jānim: "Tu esi maz_ _ .

Es arī esmu maz_ _ .

Mēs esam maz_ _ bērņ_ _ ."

3.43 Putns saka: "Es arī esmu maz_ _ , bet ļoti skaļ_ _ ."

Putni saka: "Jā, mēs esam maz_ _ , bet ļoti skaļ_ _ .

Tikai dažreiz mēs esam klus_ _ ."

3.44 Vai lauva ir klus_ _ , vai skaļ_ _ ?

Dažreiz lauva ir klus_ _ ,

bet dažreiz viņ_ _ ir ļoti skaļ_ _ .

3.45 Maz_ _ pele stāsta: "Es vienmēr esmu klus_ _ .
Es nekad neesmu skaļ_ _ .
Es esmu lab_ _ pel_ _ ."

Peles stāsta: "Mēs esam klus_ _ vienmēr,
mēs neesam skaļ_ _ nekad.
Mēs esam lab_ _ pel_ _ ."

3.46 Koks ir augst_ _ . Tas ir augst_ _ koks.
Koki ir augst_ _ . Tie ir augst_ _ koki.
Māja ir augst_ _ . Tā ir augst_ _ māja.
Mājas ir augst_ _ . Tās ir augst_ _ mājas.

3.47 Putns ir maz_ _ . T_ _ ir maz_ _ putn_ _ .
Putni ir maz_ _ . T_ _ ir maz_ _ putn_ _ .
Pele ir maz_ _ . T_ _ ir maz_ _ pel_ _ .
Peles ir maz_ _ . T_ _ ir maz_ _ pel_ _ .

3.48 Lācis ir liel_ _ . T_ _ ir liel_ _ lāc_ _ .
Lāči ir liel_ _ . T_ _ ir liel_ _ lāč_ _ .
Gulta ir liel_ _ . T_ _ ir liel_ _ gult_ _ .
Gultas ir liel_ _ . T_ _ ir liel_ _ gult_ _ .

3.49 T_ _ ir lab_ _ meitenes.
T_ _ ir lab_ _ zēni.
T_ _ ir aukst_ _ vējš.
T_ _ ir silt_ _ saule.
T_ _ ir klus_ _ kaķis.
T_ _ ir lab_ _ tēvs.
T_ _ ir lab_ _ māte.
T_ _ ir skaļ_ _ lauva.
T_ _ ir skaļ_ _ lauvas.

3. J A U N I V Ā R D I

lietus, lietum	Mu rain	lauva, lauvam	Fa-masc. lion
kaķis, kaķim	Mi cat	lauvas	lions, lauvām for lions
lācis, lācim	Mi bear; lāči bears	māja, mājai	Fa house
vējš, vējam	Ma wind	gulta, gultai	Fa bed; gultā in bed
koks, kokam	Ma tree	saule, saulei	Fe sun
zars, zaram	Ma branch	pele, pelei	Fe mouse

labs, laba	adj. good	slikts, slikta	adj. bad
liels, liela	adj. big, large	mazs, maza	adj. small
augsts, augsta	adj. high, tall	zems, zema	adj. low
garš, garā	adj. long, tall (person)	īss, īsa	adj. short
silts, silta	adj. warm	vēss, vēsa	adj. cool, chilly
karsts, karsta	adj. hot	auksts, auksta	adj. cold
kluss, klusa	adj. quiet, silent	skaļš, skaļa	adj. loud, noisy

stāstīt: stāsta, stāstīja, stāstīs III-ī tell

gulēt: guļ, gulēja, gulēs III-ē lie, sleep

varēt: var, varēja, varēs III-ē be able, can; var būt can be

kāds, kāda pron. how: Kāda ir saule? How is the sun? / What is the sun like?

what kind of: Kāda saule ir laba? What kind of sun is good?

daži, dažas num. some

kādēļ / kāpēc intr. why tādēļ / tāpēc part. therefore

tādēļ ka / tāpēc ka intr. because jo intr. because

ļoti	adv. very	dažreiz	adv. sometimes	nekad	adv. never
tikai	adv. only	vienmēr	adv. always	nemaz	adv. at all (with negative)
toties	adv. however, on the other hand				

3. T E I K U M I

VAI-JAUTĀJUMI:

Vai te ir maza gulta?	Is here a small bed?
Vai tā ir maza gulta?	Is that a small bed?
Vai tā gulta ir maza?	Is that bed small?
Vai (tā) gulta ir liela, vai maza?	Is (that) bed big or little?
Vai te ir maza gulta un (ļoti) liela pele?	Is here a small bed and a (very) big mouse?

K-JAUTĀJUMI:

Kas ir labs?	What is good?
Kāda ir saule?	How is the sun?
Kāda vēl ir saule?	How else / Of what other kind is the sun?
Kāda var būt saule?	How / Of what kind can the sun be?
Kam saule ir laba?	For whom is the sun good?
Kāpēc saule ir laba?	Why is the sun good?
Kāpēc lācim saule ir laba?	Why is the sun good for the bear?
Kāda ir saule, laba vai slikta?	How is the sun, good or bad?

APRAKSTA TEIKUMI:

Saule ir (ļoti) laba.	The sun is (very) good.
Saule nemaz nav laba.	The sun is not good at all.
Lācim saule ir laba.	For the bear the sun is good.
Toties lauvam saule nav laba.	On the other hand, for the lion the sun is not good.
Saule ir laba, jo tā ir silta.	The sun is good because it is warm.
Saule ir silta. Tādēļ tā ir laba.	The sun is warm. Therefore, it is good.
Saule ir silta, bet vējš ir auksts.	The sun is warm, but the wind is chilly.
Lācim saule ir laba, bet vējš nav labs.	For the bear the sun is good, but the wind is not good.
Lācim saule ir laba, bet lauvam tā ir slikta.	For the bear the sun is good, but for the lion it is bad.

(3. APRAKSTA TEIKUMI)

Tā māja ir liela.	That house is big.
Tā ir liela māja.	It/That is a big house.
Māja ir arī augsta.	The house is also tall.
Tā ir arī augsta māja.	It is also a tall house.
Tā ir liela un augsta māja.	It is a big and tall house.
Tā ir liela, augsta māja.	It is a big, tall house.
Dažas mājas ir lielas.	Some houses are big.
Mājas var būt lielas un mazas.	The houses can be big and small.
Te ir liela māja un maza meitene.	Here is a big house and a little girl.

Es esmu kluss.	I am quiet.
Es vienmēr esmu kluss.	I always am quiet.
Es esmu kluss zēns.	I am a quiet boy.
Tu neesi klusa.	You are not quiet.
Tu nekad neesi klusa.	You never are quiet.
Tu neesi klusa meitene.	You are not a quiet girl.

DARBĪBAS TEIKUMI:

Pele guļ.	The mouse lies/sleeps.
Pele guļ gultā.	The mouse lies on the bed.
Te arī pele guļ gultā.	Here too a mouse is lying on the bed.

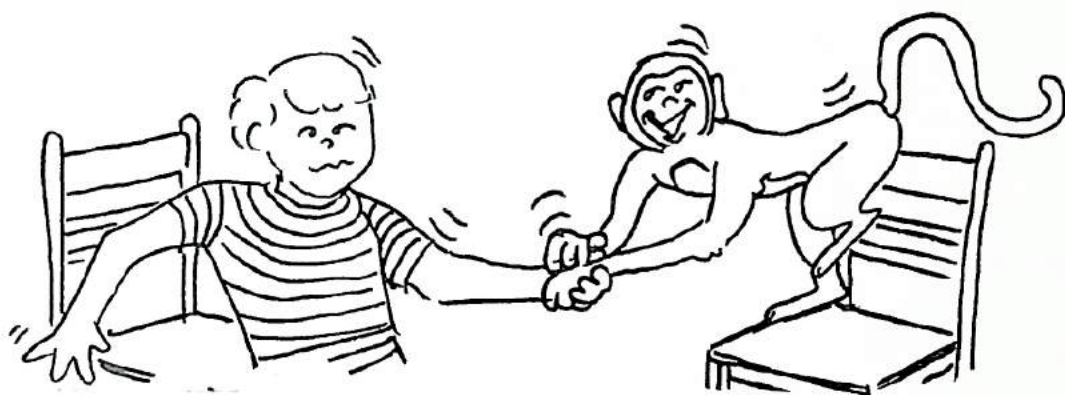
Toties lauva saka:	However, the lion says:	(Then follows what he actually says.)
Lauva tagad saka:	The lion now says:	

4. JĀNIS UN MĒRKAĶIS

4.1 Te ir Jānis.

Te ir mērkaķis.

Jānis ir zēns.

Kas ir mērkaķis?

Mērkaķis ir dzīvnieks.

4.2 Kāds izskatās Jānis?

Kāds izskatās mērkaķis?

Vai Jānis izskatās
bēdīgs?

Mērkaķis izskatās ļoti priecīgs.

Vai viņš ir varbūt dusmīgs?

4.3 Kur atrodas Jānis un mērkaķis?

Jānis ir istabā. Arī mērkaķis ir istabā.

Viņi abi ir istabā.

4.4 Mērkaķis sēž krēslā.

Viņš Jānim saka:

"Tas ir krēsls."

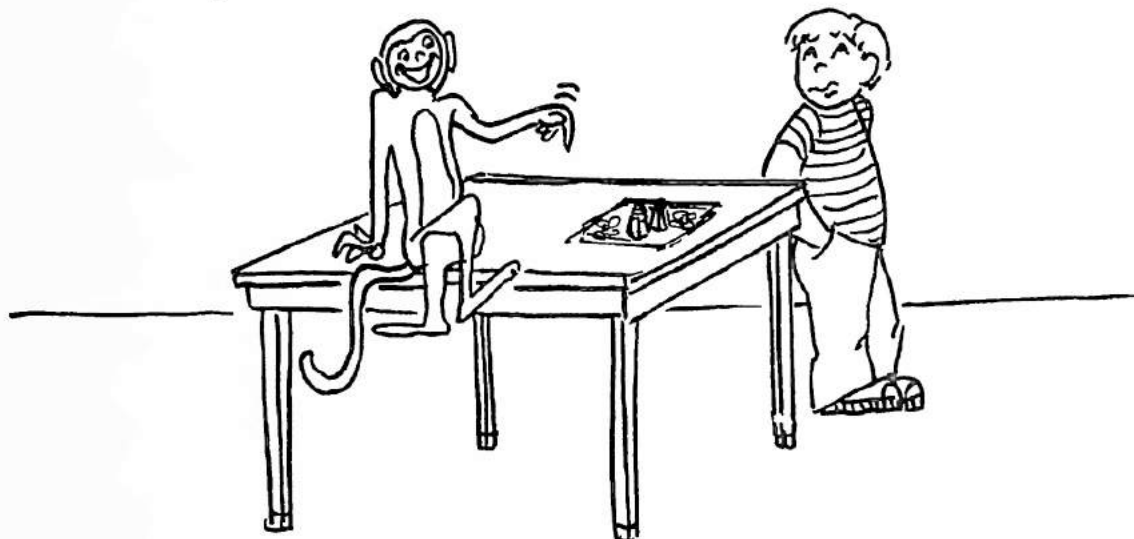
Jānis mērkaķim atbild:

"Jā, tas ir krēsls.

Tu esi krēslā."

4.5 Kur tagad atrodas mērkāķis?

Nu viņš sēž uz galda.

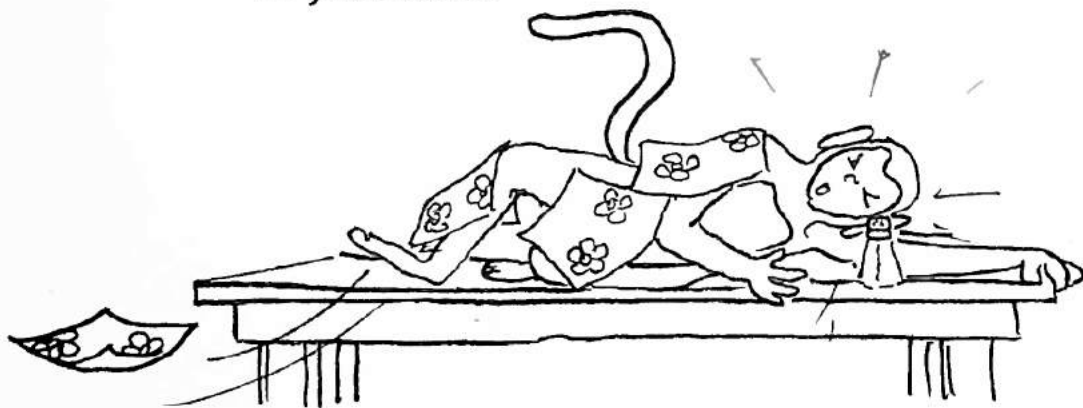

Mērkāķis rāda un jautā: "Vai tas arī ir krēsls?"

Jānis viņam atbild: "Nē, tas nav krēsls."

4.6 Tagad mērkāķis saka: "Tā ir gulta."

Es esmu gultā.

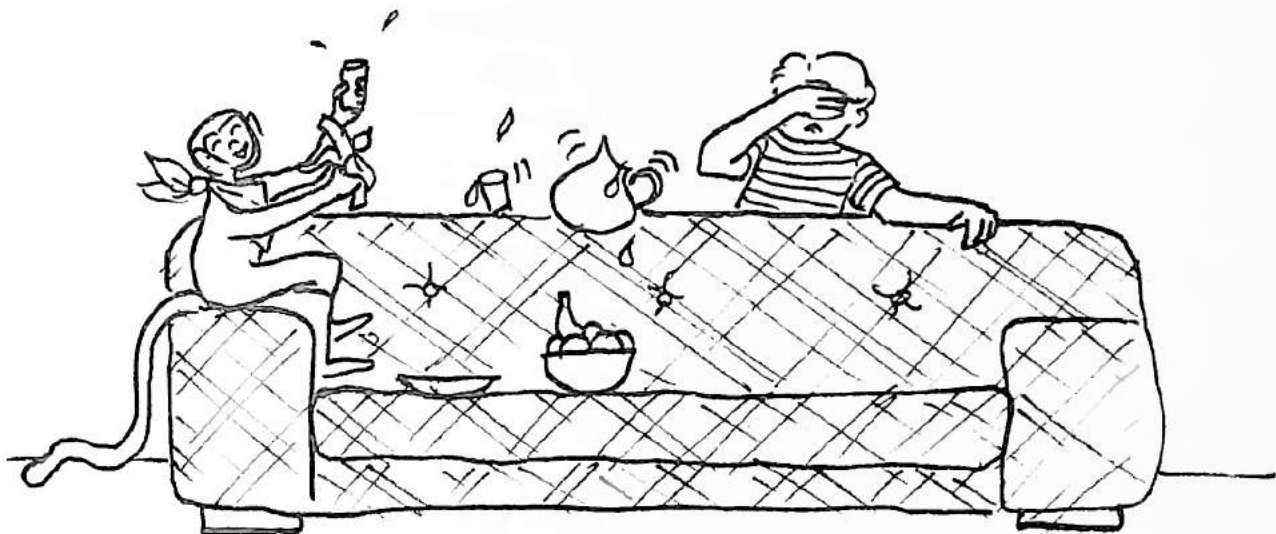
Toties Jānis saka: "Nē, tā nav arī gulta.

Tā nav ne gulta, ne krēsls.

Tas nav ne krēsls, ne gulta.

Tas taču ir galds!"

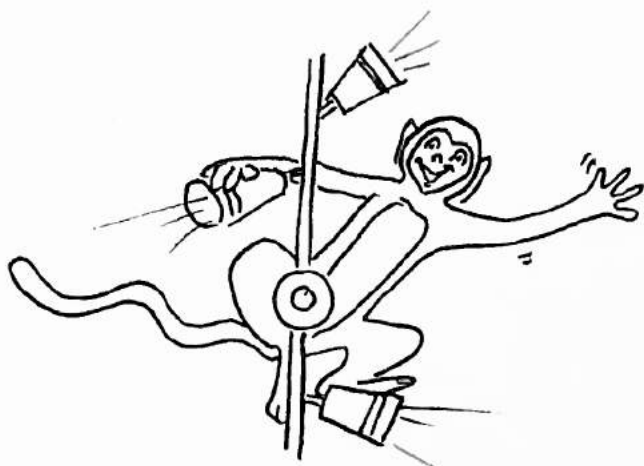
- 4.7 Nu mērkaķis ir uz dīvāna,
Tagad viņš saka: "Tas ir labs krēsls,
bet slikts galds."

- 4.8 Jānis viņam stāsta: "Tas nav ne krēsls, ne galds,
Jo tas ir dīvāns.
Dīvāns var būt krēsls,
bet tas nevar būt galds."

- 4.9 Nu arī mērkaķis piekrīt Jānim.
Viņš saka: "Jā, dīvāns ir ļoti plats krēsls."

- 4.10 Mērkaķis ir lampā.
Tagad viņš saka: "Tas ir koks.
Es esmu mazā kokā."
Bet Jānis nepiekrīt.
Jānis saka: "Nē, tā ir liela
lampa.
Tu esi lielā lampā."

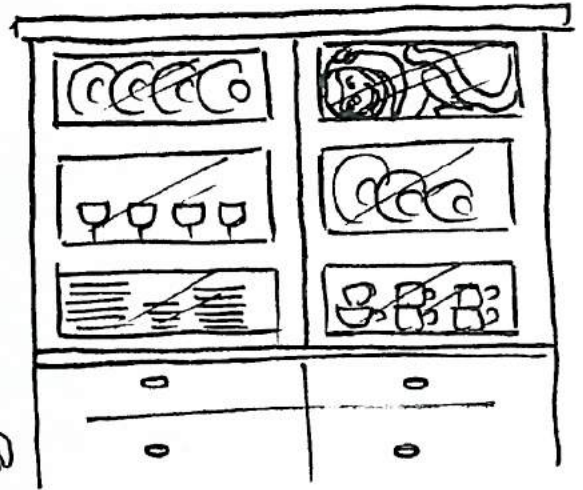

4.11 Kur tagad atrodas mērkakšis?

Viņš ir lielā skapī.

Bet Jānim viņš stāsta:

"Es esmu mazā istabā.
Te ir ļoti maza istaba."

4.12 Atkal Jānis nepiekrīt mērkakšim.

Jānis viņam saka: "Nē, tā nav maza istaba.

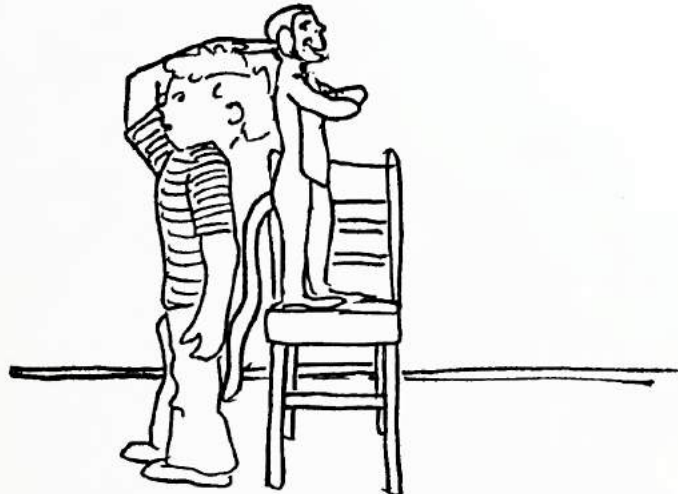
Tas ir liels skapis.

Tu neesi vis mazā istabā, bet lielā skapī."

4.13 Te Jānis un mērkakšis Jautā viens otram:

"Kas ir liels? Kas ir mazs?"

Mērkakšis saka: "Es esmu liels."

4.14 Jānis atbild mērkaķim:

"Nē, tu taču esi mazs."

Kāds ir Jānis -

liels vai mazs?

Jānis ir _____.

4.15 Atkal Jānis un mērkaķis Jautā:

"Kas ir augsts? Kas ir zems?"

Lampa ir augsta. Tā nav zema.

Dīvāns nav augsts. Tas ir zems.

Galds ir augsts, un skapis ir augsts.

Tie abi ir augsti.

4.16 Nu mērkaķis saka: "Arī abi krēsli ir augsti."

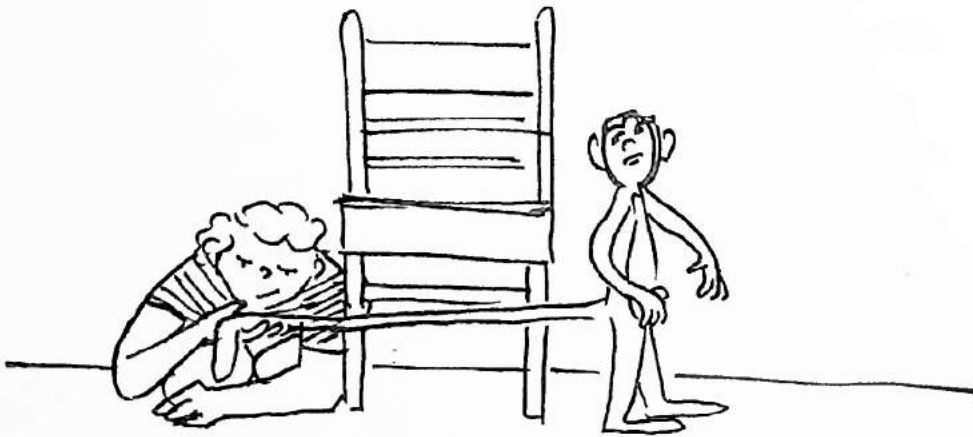
Bet Jānis saka: "Nē, nē, krēsli ir zēmi.

Ne viens, ne otrs krēsls nav augsts."

4.17 Tagad mērkakijs jautā Jānim:

"Vai krēsls ir šaurs, vai plats?"

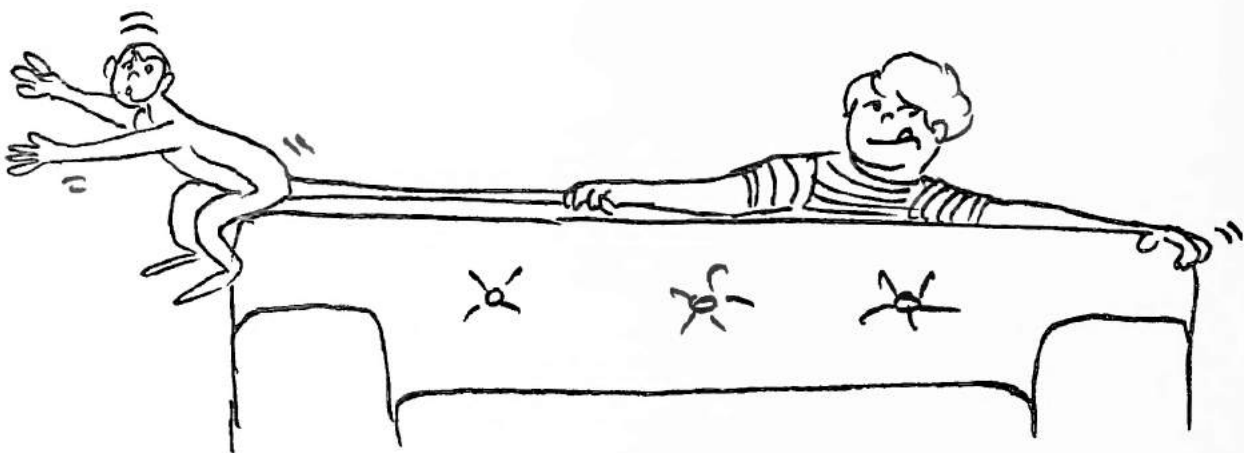
Jānis mērkakim stāsta:

"Jā, krēsls ir šaurs.

Abi krēsli ir šauri. Tie nav plati."

4.18 Tad mērkakis saka:
"Dīvāns taču nav šaurs."

Jānis viņam piekrīt:

"Nē, dīvāns nemaz nav šaurs. Tas ir ļoti plats.

4.19 Tā Jānis un mērkakis jautāja un atbildēja viens otram.
Beidzot mērkakis gāja ārā un kāpa kokā.
Jānis palika mājā un sēdēja krēslā.

4. J A U N I V Ā R D I

skapis, skapim	Mi closet, cupboard	ārā	adv. out, outside
mērkaķis, mērkaķim	Mi monkey	atkal	adv. again
dzīvnieks, dzīvniekam	Ma animal	beidzot	adv. finally, at last
krēsls, krēslam	Ma chair	nu	adv. now
galds, galdam	Ma table	varbūt	adv. maybe
dīvāns, dīvānam	Ma divan, sofa	tā	adv. thus, so
istaba, istabai	Fa room, chamber	taču	part. really, in fact
lampa, lampai	Fa lamp	vis	part. (w. negative) at all
		UZ	prep. (g. sg.) on
		ne - ne	conj. neither - nor

bēdīgs, bēdīga	adj. sad		
dusmīgs, dusmīga	adj. angry	plats, plata	adj. wide
priecīgs, priecīga	adj. cheerful	šaurš, šaura	adj. narrow
viens, viena	pron./num. one		
otrs, otra	pron. another, other		
abi, abas	pron. both		

atrasties: atrodas, atradās, atradīsies	I-reg. be (in a place), be situated
izskatīties: izskatās, izskatījās, izskatīsies	III-ī look like
piekrist: piekrīt, piekrita, piekritīs	I-i agree (with)
palikt: paliek, palika, paliks	I-k/c stay, remain
kāpt: kāpj, kāpa, kāps	I-pj/p climb, get on
sēdēt: sēž, sēdēja, sēdēs	III-ē sit
rādīt: rāda, rādīja, rādīs	III-ī point (to), show

4. K U R - F O R M A S

K A S ? - - K U R ?		K A S ? - - K U R ?
istaba room istabā in the room		gulta bed gult__ in/on the bed
lampa lamp lampā in/on the lamp		skola school skol__ in/at school
māja house māj__ in the house		klase class-room klasē in the class-room
		saule sun saul__ in the sun

(4. K U R - F O R M A S)

K A M ?

krēslam to/for the chair
dīvānam to/for the sofa
galdam to/for the table
kokam to/for the tree
zaram to/for the branch
vējam to/for the wind
lietum to/for the rain
skapim to/for the closet

K U R ?

krēslā in/on the chair
dīvānā in/on the sofa
gald_ _ in the table
kok_ _ in/on the tree
zar_ _ in/on the branch
vēj_ _ in the wind
lietū in the rain
skapī in the closet

4. I Z T E I C I E N I

uz dīvāna on the sofa

uz galda on the table

viens otram (to) one another, (to) each other

ne viens, ne otrs neither one, nor the other

4. T E I K U M I

Vai mērkaķis arī ir zēns?

Is the monkey, too, a boy?

Vai Jānis izskatās bēdīgs?

Does J. look sad?

Vai viņš ir varbūt dusmīgs?

Is he angry perhaps? Is he maybe angry?

Vai galds var būt gulta?

Can the table be a bed?

Kas ir mērkaķis?

What is the monkey?

Kāds izskatās mērkaķis?

How does the monkey look?

Kur atrodas mērkaķis?

Where is the monkey (located)?

Kur vēl mērkaķis sēdēja?

Where else did the monkey sit?

Jānis un mērkaķis atrodas istabā.

John and the monkey are in a room.

Viņi abi atrodas istabā.

They both are in a room.

Es esmu (mazā) kokā.

I am in a (small) tree.

(4. T E I K U M I)

Tu neesi vis (mazā) kokā, bet (lielā) lampā. You are not at all in a (small) tree, but in a (big) lamp.

Beidzot mērkaķis gāja ārā, bet Jānis palika mājā. Finally the monkey went outside, but J. stayed in the house.

Nu mērkaķis sēž uz galda. Now the monkey is sitting on the table.

Tā nav ne gulta, ne krēsls. That is neither a bed nor a chair.

Nē, tā nav arī gulta. No, that isn't a bed, either.

Tas taču ir galds. That, after all, is a table.

Tas nav vis krēsls, bet galds. That is not at all / by no means a chair, but a table.

Tas nav galds, jo tas ir dīvāns. That isn't a table, because it is a sofa.

Dīvāns nevar būt galds. The sofa cannot be a table.

Te ir ļoti maza istaba. Here is a very small room.

Tu taču esi (ļoti) mazs. You, in fact, are (very) small.

Dīvāns taču nav šaurs. The sofa is not really narrow.

Galds ir augsts, un skapis ir augsts. The table is tall, and the cupboard is tall.

Tie abi ir augsti. They both are tall.

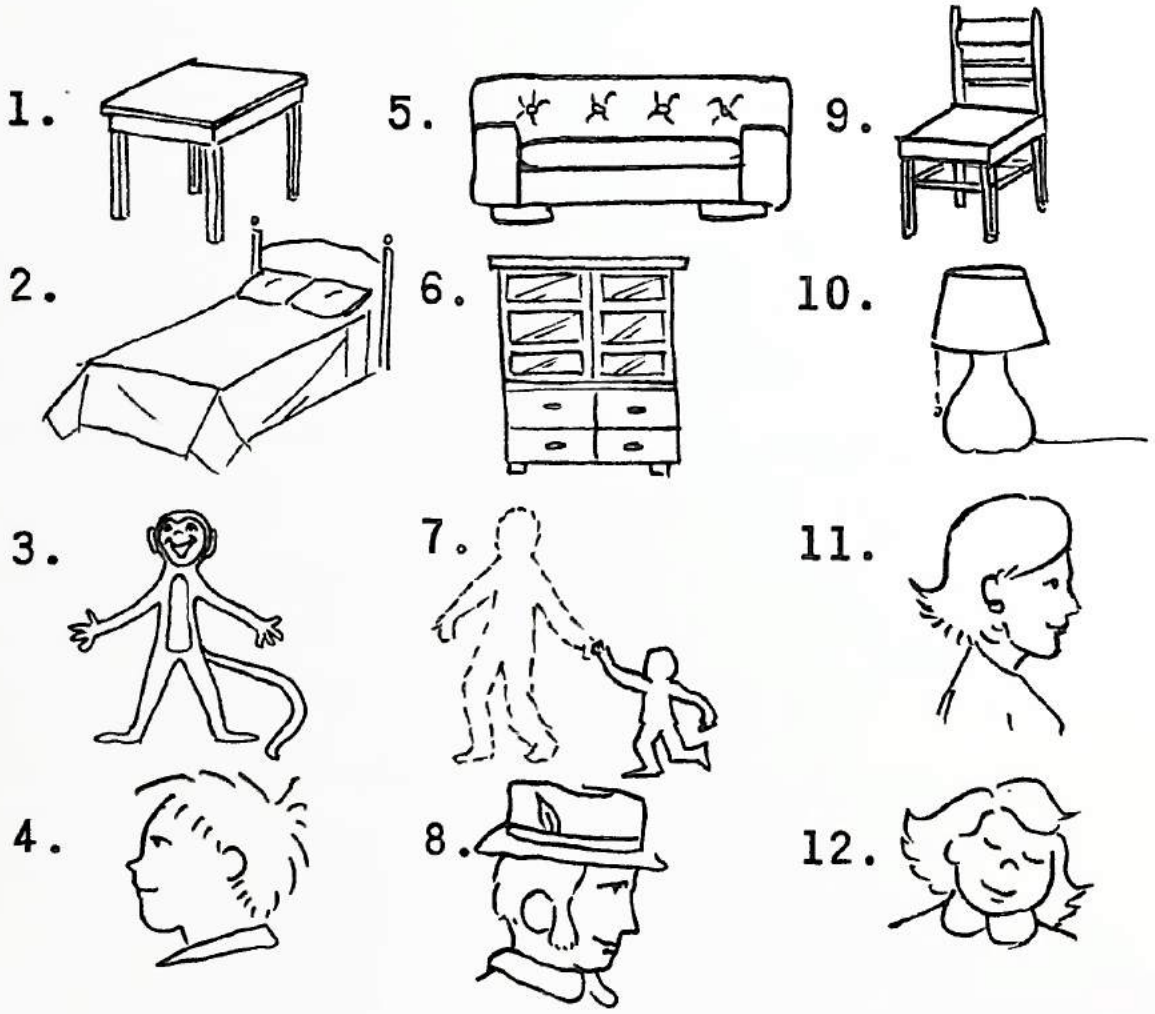
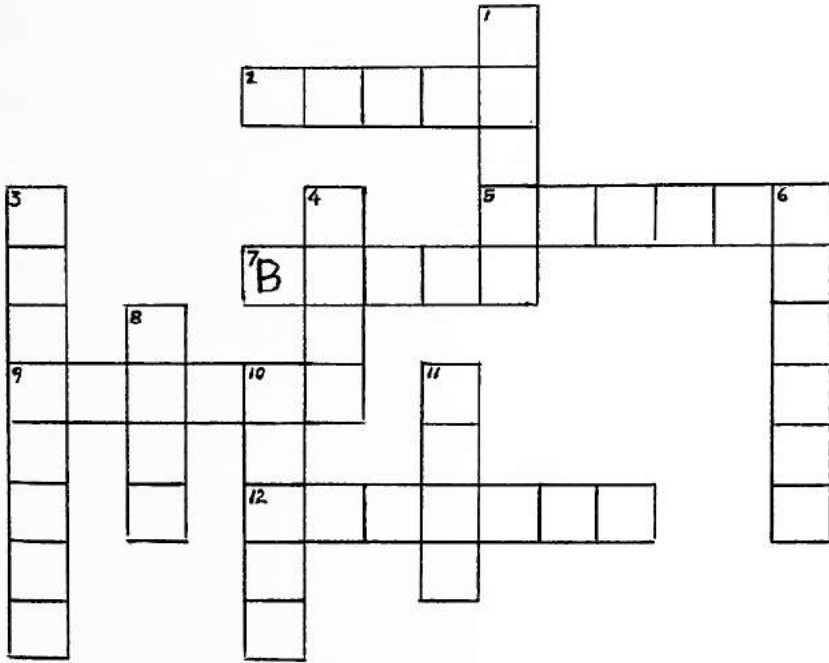
(Arī) abi krēsli ir zemi. (Also) both chairs are low.

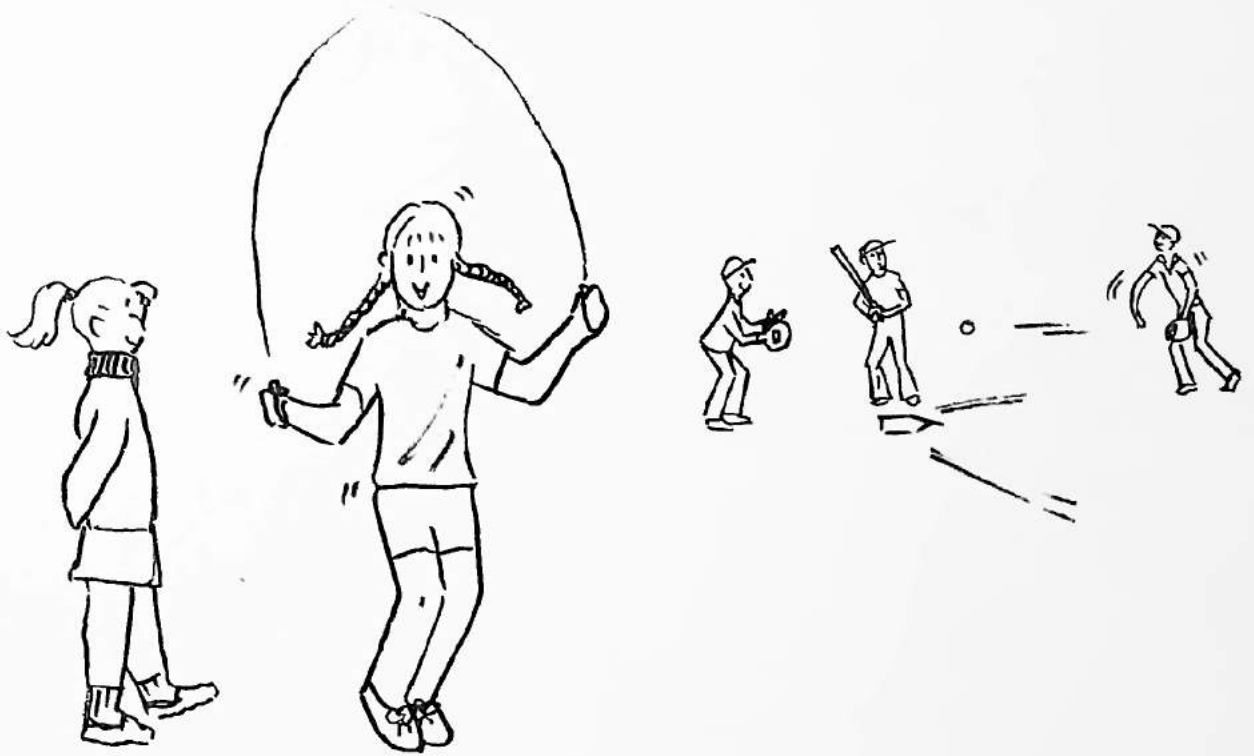
Ne viens, ne otrs krēsls nav augsts. Neither one nor the other chair is tall.

Tā Jānis un mērkaķis jautāja viens otram. This way / so J. and the monkey asked each other (questions).

Jānis nepiekrīt mērkaķim. J. does not agree with the monkey.

4. KRUSTMĪKLA

5. KAS TE NOTIEK?

5.1 Te ir bilde.

Kas ir šajā bildē?

Šajā bildē ir meitene,

pele un kaķis.

Ko viņi visi te dara?

Kas notiek šajā bildē?

5.2 Meitene iet. Pele lēc.

Kaķis guļ.

5.3 Te ir otra bilde.

Kas notiek šajā bildē?

Ko te dara meitene, pele

un kaķis?

5.4 Tagad pele skrien. Viņa bēg.

Kaķis lēc. Viņš dzenas pakāj pelei.

Meitene stāv. Viņa skatās.

Meitene stāv un skatās.

5.5 Te ir vēl viena bilde.

Šajā bildē ir divi putni
un divi kukaiņi.

Ko viņi visi te dara?

Kas notiek te?

5.6 Te viens putns lido.

Viens kukainis rāpo. Otrs putns skatās. Otrs kukainis slēpjas.

5.7 Te ir divas meitenes.

Šī ir viena meitene. Šī ir otra meitene.

Viņa saucas Māra. Viņa saucas Dace.

Māra un Dace ir draudzenes.

Šīs abas meitenes ir draudzenes.

5.8 Ko meitenes dara? Māra sēž. Dace stāv.

Ko vēl viņas abas dara?

Abas draudzenes sarunājas.

Tagad Māra runā. Dace klausās.

Māra runā, un Dace klausās.

5.9 Citas meitenes jautā Mārai un Dacei:

"Māra un Dace, vai jūs abas esat māšas?"

Māra un Dace atbild meitenēm:

"Nē, mēs neesam vis māšas, bet draudzenes."

Māra stāsta: "Dace ir mana draudzene."

Arī Dace saka Mārai: "Jā, Māra,

es esmu tava draudzene,
un tu esi mana draudzene."

5.10 Te, šajā bildē ir divi zēni.

Šis ir viens zēns. Šis ir otrs zēns.
Viņš saucas Toms. Viņš saucas Uldis.

Toms un Uldis ir brāļi.
Šie abi zēni ir brāļi.

5.11 Ko abi zēni te dara? Toms iet. | Uldis skrien.
Viņš iet Uldim pakaļ. | Viņš skrien un smejas.
Toms klusē, bet Uldis smejas.

5.12 Citi zēni viņiem abiem jautā:

"Tom un Uldi, vai jūs abi esat brāļi, vai draugi?"

Toms atbild: "Jā, mēs esam brāļi.

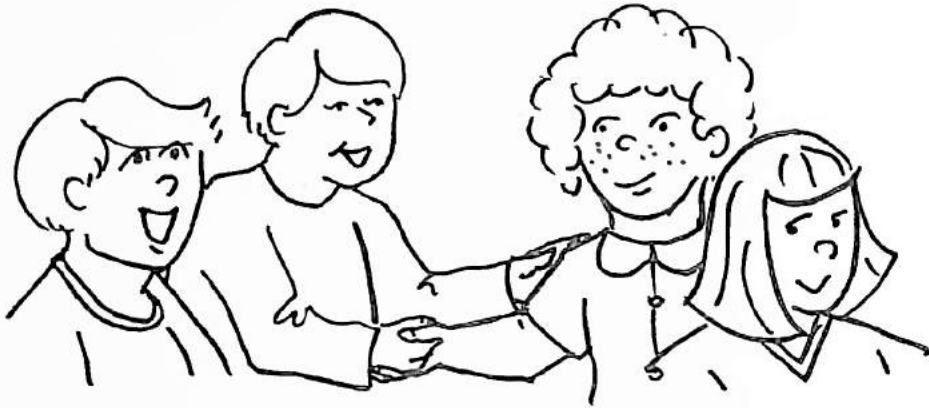
Uldis ir mans brālis."

Arī Uldis saka: "Jā, Tom, es esmu tavš brālis,
bet es arī esmu tavš draugs."

5.13 Kas ir bērni? Bērni ir zēni un meitenes,
brāļi un māšas,
skolnieki un skolnieces,
draugi un draudzenes.

5.14 Te ir divi zēni un divas meitenes.

Šie ir zēni, bet šīs ir meitenes.

Ko te zēni un meitenes dara?

Viņi visi sasveicinās.

Bērni saka labrīt viens otram.

5.15 Arī šajā bildē ir četri bērni.

Te ir trīs skolnieki un viena skolniece.

Divi skolnieki stāv. Viens skolnieks iet.

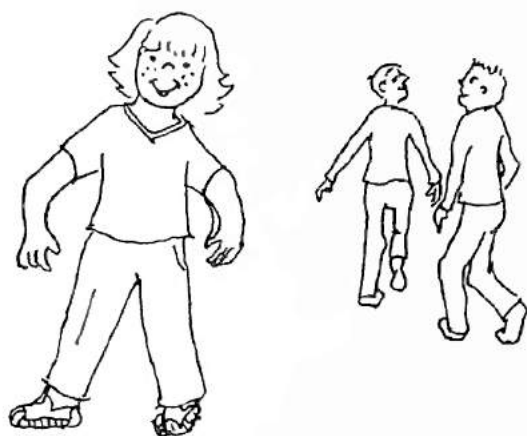
Šie divi stāv un Arī skolniece iet.

skatās grāmatā. Viņi abi iet.

5.16 Kas te notiek?

Meitene nāk šurp. Divi zēni iet prom.

5.17 Kas ir šaj_ _ bild_ _ ? →

Te ir Jān_ _ un m_ _

Ko viņ_ _ abi dara?

V_ _ ab_ _ k_ _ kok_ _

Vai šis koks ir liel_ _ , vai maz_ _ ?

Š_ _ k_ _ ir

Kas vēl guļ š_ _ gultā?

Arī p_ _ g_ _ š_ _ gult_ _ .

Kāda ir šī gulta, plat_ _ , vai šaur_ _ ? Š_ _ g_ _

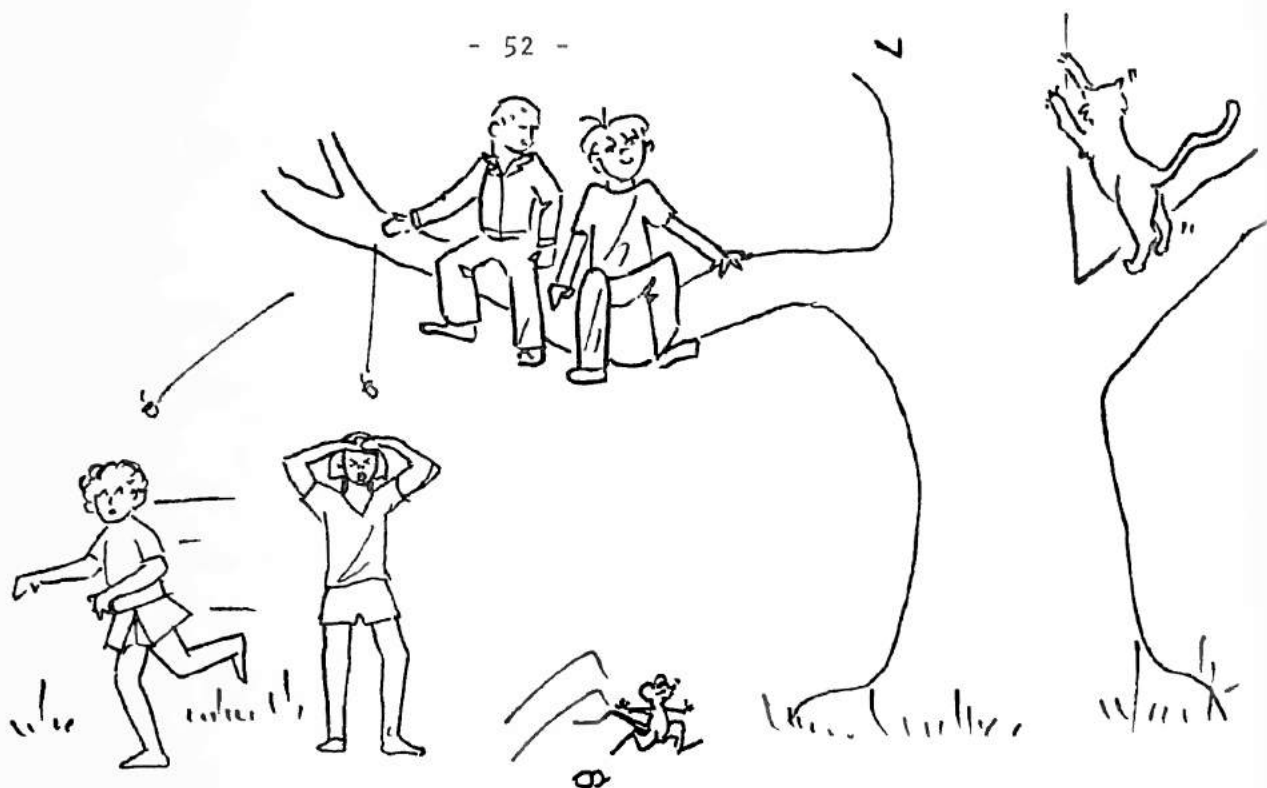
ir

5.18 Ko te dara meitene?

← M_ _ g_ _

Kur viņ_ _ guļ?

V_ _ g_ _ gult_ _ .

5.19 Te ir vēl vien__ bild__ .

Vai šī ir liel__ bild__ ?

Jā, š__ b__ ir ļo__ li__ .

Kas ir šajā bildē?

Š__ b__ ir div__ meiten__ ,
div__ z__ , kaķ__ un pel__ .

Kur atrodas ab__ zēni?

A__ z__ at__ kok__ ,

Ko viņi tur dara?

V__ s__ kok__ .

Kas vēl ir kokā?

Arī ka__ ir ko__ .

Ko viņš tur dara?

V__ kok__ .

Ko dara vien__ meiten__ ?

V__ m__ sk__ .

(5.19) Ko dara otr_ _ meiten_ _ ?

O_ _ _ _ m_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ st_ _ _ _ _ .

Vai pel_ _ skrien, vai lēc?

P_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ .

5.20 Šī ir maz_ _ bild_ _ .

Šajā bild_ _ ir trīs krēsl_ _ .

Kas vēl ir šaj_ _ bildē?

Š_ _ _ _ b_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ vēl ir arī z_ _ _ _ _ , k_ _ _ _ _ _ _ _
un m_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ .

Ko dara zēns un meitene?

Viņ_ _ ab_ _ s_ _ _ _ .

Kur viņi sēž?

Z_ _ _ _ un m_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ s_ _ _ _ kr_ _ _ _ _ .

Kas vēl sēž krēslā?

Arī kaķ_ _ _ s_ _ _ _ kr_ _ _ _ _ .

Kāds izskatās šis kaķis?

Š_ _ _ k_ _ _ _ _ _ _ _ iz_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ .

5. J A U N I V Ā R D I

draugs, draugam	Ma (boy)friend,	draugi	boyfriends
kukainis, kukainim	Mi insect, bug,	kukaiņi	insects
brālis, brālim	Mi brother,	brāļi	brothers
māsa, mā sai	Fa sister,	māsas	sisters
grāmata, grāmatai	Fa book,	grāmat_ _	books
bilde, bildei	Fe picture,	bildes	pictures
draudzene, draudzenei	Fe (girl)friend,	draudzen_ _	girlfriends
šis, šī	pron. this,	šie, šīs / šās	these
viss, visa	pron. all, whole,	visi, visas	all (countable things)
cits, cita	pron. other, another,	citi, citas	other; others
mans, mana	pron. my, mine,		
tavs, tava	pron. your, yours,	divi, divas	num. two
		trīs	num. three
		četri, četras	num. four
pakaļ	adv. (chasing/following)	after	
šurp	adv. (to) here, hither	projām / prom	adv. away, off
bēgt: bēg, bēga, bēgs	I-g/dz	flee	
lekt: lēc, lēca, lēks	I-k/c	jump, hop	
nākt: nāk, nāca, nāks	I-k/c	come	
notikt: notiek, notika, notiks	I-k/c	happen, go on	
skriet: skrien/skrej, skrēja, skries	I-reg.	run	
runāt: runā, runāja, runās	II-ā	speak	
klusēt: klusē, klusēja, klusēs	II-ē	be silent	
lidot: lido, lidoja, lidos	II-o	fly	
rāpot: rāpo, rāpoja, rāpos	II-o	crawl, creep	
stāvēt: stāv, stāvēja, stāvēs	III-ē	stand	

(5. J A U N I V Ā R D I)

dzīties:	dzeņas, dzinās, dzīsies	I-reg. chase (after)
smieties:	smejas, smējās, smiesies	I-reg. laugh
slēpties:	slēpjas, slēpās, slēpsies	I-pj/p hide (oneself)
saukties:	saucas, saucās, sauksies	I-k/c be called / named
(sa)runāties:	(sa)runājas, (sa)runājās, (sa)runāsies	II-ā talk (to one another)
skatīties:	skatās, skatījās, skatīsies	III-ī look (at)
klausīties:	klausās, klausījās, klausīsies	III-ī listen
sasveicināties:	sasveicinās, sasveicinājās, sasveicināsies	III-ā greet one another

5. J A U N A S F O R M A S

šajā in this   tajā in that

5. T E I K U M I

Vai tu esi mans draugs?	Are you my friend?
Tom un Uldi, vai jūs esat brāļi?	Tom and Uldi, are you brothers?
Vai jūs esat brāļi, vai draugi?	Are you brothers or friends?
Kas te notiek?	What is happening / going on here?
Kas notiek šajā bildē?	What is taking place in this picture?
Kas vēl atrodas šajā bildē?	What else is (located) in this picture?
Ko te dara meitene?	What is the girl doing here?
Ko vēl viņa te dara?	What else is she doing (here)?
Ko dara meitene, pele un kaķis?	What are the girl, mouse and cat doing?
Ko viņi visi dara?	What are they all doing?
Kā saucas šī meitene?	What is this girl called?
Šī meitene saucas Māra.	This girl is called Māra.
Mana māsa saucas Inese.	My sister is called Inese.

(5. T E I K U M I)

Dace un Māra ir draudzenes. Dace and Māra are (girl)friends.

Šīs meitenes nav vis māsas, bet draudzenes. These girls are not (at all) sisters,
but friends.

Es esmu tavš brālis un arī tavš draugs. I am your brother and also your friend.

Kaķis skrien. The cat is running.

Viņš skrien pakaļ pelei. He / It is running after a mouse.

Meitene stāv. Viņa skatās. The girl stands. She looks (at something).

Meitene stāv un skatās. The girl stands and looks.

Viņa stāv un skatās grāmatā. She is standing and looking at/in the book.

Viens zēns nāk šurp. Trīs zēni iet prom. One boy is coming here. Three boys are
going away.

Viens zēns nāk šurp, bet trīs iet prom. One boy is coming here, but three are
going away.

Viens zēns smejas, bet otrs klusē. One boy is laughing, but the other is silent.

Skolnieki un skolnieces sasveicinās. The schoolboys and schoolgirls greet one another.

Viņi visi sasveicinās. They all greet each other.

Viņi saka labrit viens otram. They say good morning to each other.

5. F O R M U P Ā R S K A T S

	masc.	fem.		masc.	fem.	
KAS?	šis	ši	this	tas	tā	that
KAM?	šim	šai	to/for this	tam	tai	to/for that
KUR?	šajā		in this	tajā		in that
KAS?	šie	šīs	these	tie	tās	those
KAM?	šiem	šīm	to/for these	tiem	tām	to/for those

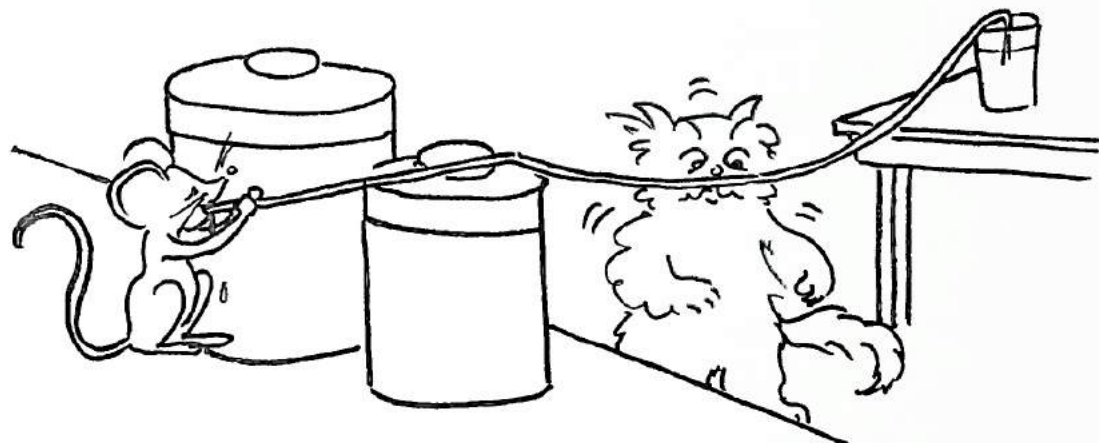
6. KAĶIS MEKLĒ PELI

6.1 Kaķis iet uz virtuvi. Viņš ieiet virtuvē.

Virtuvē kaķis dzer pienu.

6.2 Kas vēl ir virtuvē? Arī pele ir virtuvē.

Pele rēdz kaķi, bet kaķis nerēdz peli.

Ko pele dara? Arī pele dzer pienu!

6.3 Beidzot kaķis pamana peli.

Nu pele bēg, un kaķis dzenas viņai pakaļ.

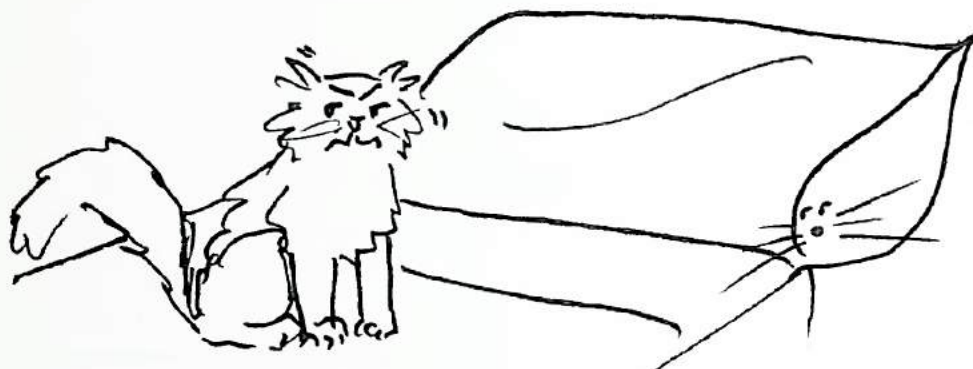
Pele skrien uz guļamistabu.

6.4 Pele ieskrien guļamistabā un ielēc gultā.

Pele paslēpjas. Viņa paslēpjas spilvenā.

6.5 Arī kaķis skrien uz guļamistabu.

Kaķis pamana gultu. Viņš ielēc gultā.

Kaķis sēž gultā un skatās visapkārt.

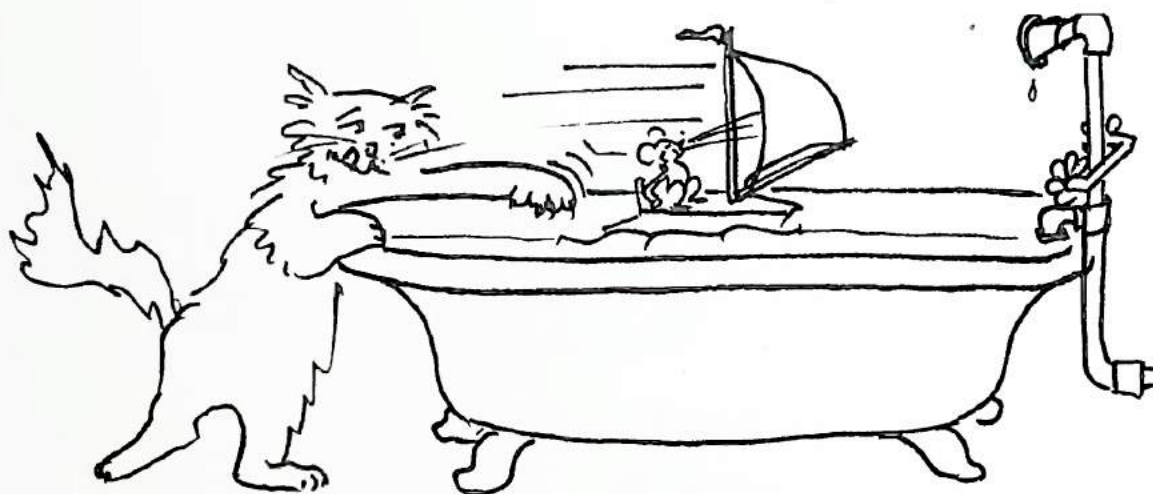
Viņš redz spilvēnu, bet nemaz nerēdz peli.

6.6 Pele atkal skrien uz citu istabu.

Šī istaba ir vannas istaba.

Pele skrien uz vannas istabu.

Viņa ieskrien vannas istabā un ielēc vannā.

6.7 Arī kaķis ieskrien vannas istabā,

bet viņš vannā nelēc.

Vannā ir ūdens. Kaķis rēdz ūdeni vannā.

Viņš skatās uz vannu, uz ūdeni vannā

un uz peli.

6.8 Pēkšņi pele atgriež krānu
un lej ūdeni.

Tālīt kaķis skrien projām.
Viņš vairs nemeklē peli.
Tagad kaķis meklē diviļi.

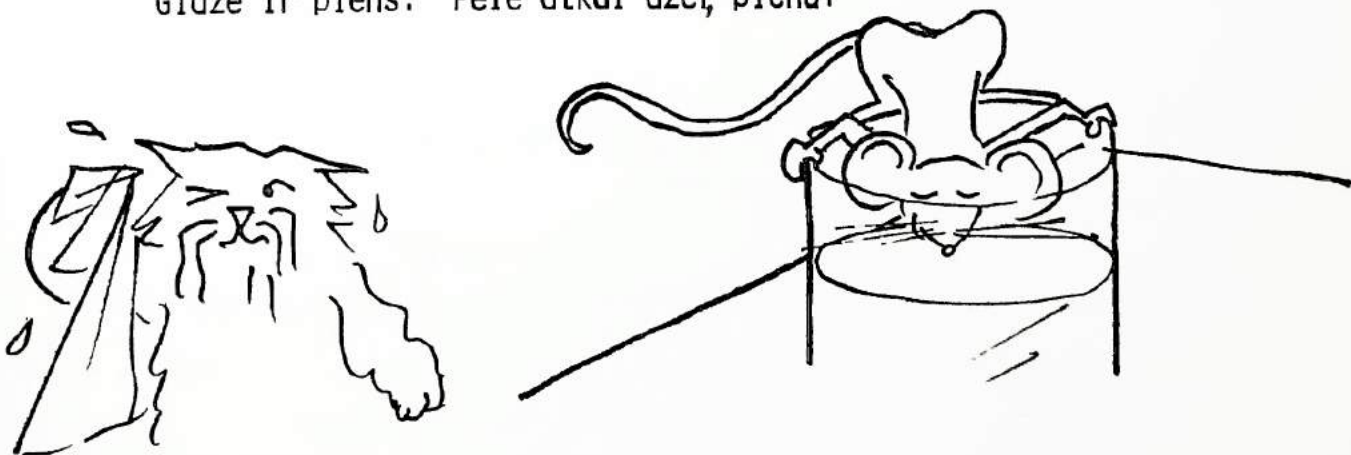
6.9 Pele aizgriež krānu.

Ūdens vairs netek.

Drīz pele iet atpakaļ uz virtuvi.

6.10 Virtuvē pele rēdz glāzi.

Glāzē ir piens. Pele atkal dzer pienu.

Kaķis slaukās ar diviļi.
Viņš vairs neskatās uz peli.

6.11 Vispirms bērni lasīja pasaku par kaķi un peli.
Tad skolotāja jautāja un bērni viņai atbildēja:

6.12 Uz kuru istabu kaķis gāja vispirms?

Vispirms k_ _ _ _ _ g_ _ _ _ _ uz virtuv_ _ _ .

Ko kaķis tur darīja?

Virtuv_ _ _ k_ _ _ _ _ dzēra p_ _ _ _ _ .

Kas vēl bija virtuvē?

Arī p_ _ _ _ _ b_ _ _ _ _ v_ _ _ _ _ .

Ko pele tur darīja?

Arī p_ _ _ _ _ dz_ _ _ _ _ p_ _ _ _ _ .

Vai pele redzēja kaķi?

Jā, _ _ _ _ _ .

Vai kaķis redzēja peli?

Nē, _ _ _ _ _ ner_ _ _ _ _ .

6.13 Vai beidzot kaķis peli pamanīja?

Jā, b_ _ _ _ _ k_ _ _ _ _ paman_ _ _ _ _ pel_ _ _ .

Ko tad pele darīja?

Tad p_ _ _ _ _ bēg_ _ _ .

Ko darīja kaķis?

K_ _ _ _ _ dzin_ _ _ pe_ _ _ _ _ pa_ _ _ _ _ .

Uz kurieni pele skrēja?

P_ _ _ _ _ s_ _ _ _ _ uz guļamistab_ _ _ .

Kur pele ielēca?

P_ _ _ _ _ iel_ _ _ _ _ gult_ _ _ .

Kas vēl ielēca gultā?

Arī kaķ_ _ _ _ _ .

6.16 Ko pele tagad darīja virtuvē?

V_ _ _ _ _ p_ _ _ _ atkal dz_ _ _ _ pien_ _ .

Vai kakšis atkal dzinās viņai pakaj?

Nē, tagad k_ _ _ _ v_ _ _ _ p_ _ _ _ nedzin_ _ _ .

6. JAUNI VĀRDI

dvielis, dvielim	Mi towel	pasaka, pasakai	Fa fairy story
krāns, krānam	Ma faucet	guļamistaba, -bai	Fa bedroom
piens, pienam	Ma milk	vanna, vannai	Fa bathtub
spilvens, spilvenam	Ma pillow	vannas istaba	Fa bathroom
ūdens, ūdenim	Mi water	virtuve, virtuvei	Fe kitchen
ūdenī in water	ūdeņi waters	glāze, glāzei	Fe glass (for drinking)

kuŗš, kuŗa pron. which

dzert: dzeŗ, dzēra, dzers I-ŗ/r drink

griezt: grieŗ, grieza, grieŗis I-ŗ/z turn atgriezt turn on/open

liet: lej, lēja, lies I-reg. pour (liquid) aizgriezt turn off/shut

slēpt: slēpj, slēpa, slēps I-pj/p hide (something)

slēpties: slēpjas, slēpās, slēpsies hide oneself paslēpties hide oneself at once

meklēt: meklē, meklēja, meklēs II-ē seek, search for

redzēt: rēdz, redzēja, redzēs III-ē see

tecēt: tēķ, tecēja, tecēs III-ē flow, run

manīt: mana, manīja, manīs III-ī notice pamanīt notice all

lasīt: lasa, lasīja, lasīs III-ī read; gather at once

slaucīt: slauka, slaucīja, slaucīs III-ī wipe, dry; sweep

slaucīties: slaukāš, slaucījās, slaucīsies wipe oneself dry

apkārt adv. around

drīz adv. soon

visapkārt adv. all around

pēķšņi adv. sudddenly, all at once

vispirms adv. first of all

tūliņ / tūlīt adv. right away

atpakaļ adv. back

vairs adv. no more, (not) any more

ar prep.(ac.sg.) with

par prep.(ac.sg.) about, of

JAUNA NOZĪME: uz prep.(ac.sg.) to, towards

uz kurieni? intr. where to?

VERBU FORMAS: es rēdzu I see, tu redzi you see

es skatos I look, tu skaties you look

6. P R I E D Ē K Ļ I

<u>ie-</u> in, into:	<u>ieiet</u>	walk <u>into</u>	
	<u>ielēc</u>	jump <u>in</u> or <u>on</u>	
	<u>ieskrien</u>	run <u>into</u>	
<u>at-</u> on, open:	<u>atgriez</u>	turn <u>on</u> or <u>open</u>	
<u>aiz-</u> off, shut:	<u>aizgriez</u>	turn <u>off</u> or <u>shut</u>	
<u>pa-</u> suddenly,	<u>pamana</u>	notice <u>suddenly</u>	
(all) at once:	<u>paslēpjas</u>	hide oneself <u>at once</u>	<u>paskaties!</u> take a look!

6. K O - F O R M U G A L O T N E S

<u>Mi:</u> <u>Ko</u> -formā paliek <u>-i</u> .	<u>Fe:</u> <u>Ko</u> -forma dabū <u>-i</u> .
kas? kam? ko?	kas? kam? ko?
brālis brālim brāli	bilde bildei bildi
dvielis dvielim dvieli	draudzene draudzenei draudzeni
kaķis kaķim kaķi	glāze glāzei glāzi
kukainis kukainim kukaini	klase klasei klasi
lācis lācīm lāci	māte mātei māti
mērkaķis mērkaķim mērkaķi	meitene meitenei meiteni
skapis skapim skapi	pele peleī peli
	saule saulei sauli
<u>Mā:</u> <u>Ko</u> -forma dabū <u>-u</u> .	<u>skolniece skolniecei skolniecei</u>
kas? kam? ko?	<u>virtuve virtuvei virtuvi</u>
bērns bērnam bērnu	
draugs draugam draugu	<u>Fā:</u> <u>Ko</u> -forma dabū <u>-u</u> .
dzīvnieks dzīvniekam dzīvnieku	kas? kam? ko?
galds galdam galdu	grāmata grāmatai grāmatu
koks kokam koku	gulta gultai gultu
krāns krānam krānu	istaba istabai istabu
krēsls krēslam krēslu	lampa lampai lampu
putns putnam putnu	māja mājai māju
skolnieks skolniekam skolnieku	māsa māsai māsu
skolotājs skolotājam skolotāju	skolotāja skolotājai skolotāju
spilvens spilvenam spilvenu	pasaka pasakai pasaku
tēvs tēvam tēvu	skola skolai skolu
zēns zēnam zēnu	vanna vannai vannu

Mu: Ko-formā paliek -u: kas? lietus, kam? lietum, ko? lietu

6. K O - F O R M A S

KAS?	KO?	KAS?	KO?
es I	mani me	šis this-m.	šo this
tu you	tevi you	šī this-f.	
viņš he	viņu him, her	tas that-m.	to that
viņa she		tā that-f.	

6. T E I K U M I

Kas ir glāzē? What is in the glass? Piens ir glāzē. Milk is in the glass.	Ko kaķis dzer? What is the cat drinking? Kaķis dzer pienu. Cat is drinking milk.
Kas ir virtuvē? Who is in the kitchen? Pele ir virtuvē. The mouse is in the kitchen.	Ko kaķis meklē? Whom is the cat seeking? Kaķis meklē peli. The cat looks for the mouse.
Kas tas ir? Who is that? Tas ir kaķis. That is the cat.	Ko pele rēdz? Whom does the mouse see? Pele rēdz kaķi. The mouse sees the cat.
Kas te ir? What is here? Te ir krāns. Here is a faucet.	Ko pele atgriež? What does the mouse turn on? Pele atgriež krānu. The mouse turns on the faucet.
Kas atgriež krānu? Who turns on the faucet? Pele atgriež krānu. The mouse turns on the faucet.	Ko pele lej? What does the mouse pour? Viņa lej ūdeni. She pours water.
Kāds ir ūdens? How is water? Ūdens ir auksts. Water is cold.	Ko pele lej? What does the mouse pour? Viņa lej aukstu ūdeni. She pours cold water.
Kāda ir pele? How is the mouse? Pele ir maza. The mouse is little.	Ko kaķis nerēdz? Whom does the cat not see? Kaķis nerēdz mazu peli. The cat does not see the little mouse.
Kāds ir piens? How is milk? Piens ir silts. Milk is warm.	Ko pele un kaķis dzer? What do the cat and mouse drink? Viņi abi dzer siltu pienu. They both drink warm milk.
Kas atrodas guļamistabā? What is located in the bedroom? Tur ir liela gulta. There is a big bed.	Ko kaķis rēdz guļamistabā? What does the cat see in the bedroom? Tur kaķis rēdz lielu gultu. There the cat sees a big bed.

(6. T E I K U M I)

Ar ko kaķis slaukās? With what is the cat wiping/drying himself?
Viņš slaukās ar dvielī. He is drying himself with a towel.

Uz ko pele skatās? What is the mouse looking at?
Viņa skatās uz kaķi. She is looking at the cat.

Uz ko kaķis skatās? What is the cat looking at?
Viņš skatās uz peli. He is looking at the mouse.
Viņš skatās uz vannu. He is looking at the bathtub.
Viņš skatās uz ūdeni. He is looking at water.

Uz kurieni kaķis iet? Where is the cat going to?
Kaķis iet uz virtuvi. The cat is walking to the kitchen.

Uz kurieni pele skrien? Where is the mouse running to?
Pele skrien uz guļamistabu. The mouse is running to the bedroom.
Pele skrien uz gultu. The mouse is running to the bed.

* *

*

Tur ir zēns. Vai tu redzi to zēnu? There is a boy. Do you see that boy?
Jā, es viņu rēdzu. Yes, I see him.

Tur ir meitene. Vai tu skaties uz to meiteni? There is a girl. Are you
looking at that girl?
Jā, es uz viņu skatos. Yes, I am looking at her.

Tā ir maza meitene. Es rēdzu mazu meiteni. That is a little girl. I see
a little girl.

Paskaties uz to māju! Take a look at that house.

Kādu māju tu redzi, lielu vai mazu? What kind of house do you see, big
small?

Tur es rēdzu lielu māju. There I see a big house.

Paskaties uz šo dīvānu! Take a look at this sofa.

Vai šis dīvāns ir plats vai šaurs? Is this sofa wide or narrow?

Te es rēdzu platu dīvanu. Here I see a wide sofa.

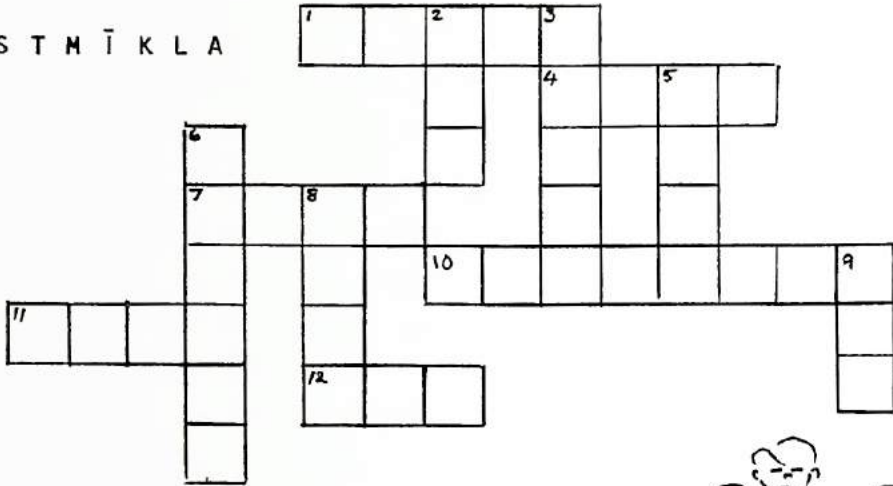
Paskaties šurp! Ko tu te redzi? Look this way! Whom do you see here?

Jā, es skatos. Tur es rēdzu tevi. Yes, I am looking. I see you there.

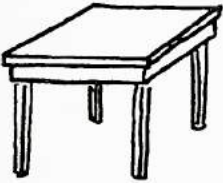
Tagad es paslēpjos. Vai vēl tu mani redzi? Now I hide myself. Do you
still see me?

Nē, nu es tevi nemaz nerēdzu. No, now I don't see you at all.

6. KRUSTMĪKLA

1

5

9

2

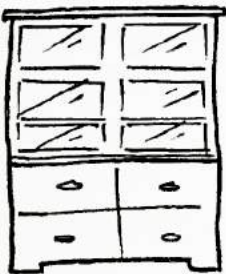
6

10

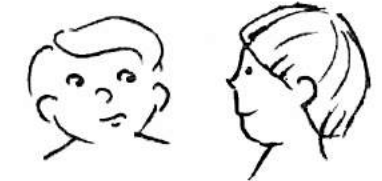
3

7

11

4

8

12

1, 5, 10, 11: KAS TĀS IR?
3, 7, 8: KO TU REDZI?
2, 4, 6, 9, 12: KO TE DARA?

Pie katra vārda pēdējais ieraksts
ir numurs, kas norāda uz lekciju,
kurā tas vārds parādās pirmo reizi.

V Ā R D U   S A R A K S T S

W O R D   L I S T

With each word the last entry
is the number of the lesson
in which it first appears.

- A** **abi, abas** pron. both 4.
 aiz- pref. off, shut 6.
 apkārt adv. around 6.
 ar prep. (ac.sg.) with 6.
 ārā adv. out, outside 4.
 arī part. also, too 1.
 at- pref. on, open 6.
 atbildēt: atbild, atbildēja,
  atbildēs III-ē answer 1.
 atkal adv. again 4.
 atpakaļ adv. back (to) 6.
 atrasties: atrodas, atradās,
  atradīsies I-reg. be (somewhere) 4.
 augsts, augsta adj. high, tall 3.
 auksts, auksta adj. cold 3.
- B** **bēdīgs, bēdīga** adj. sad
 bēgt: bēg, bēga, bēgs I-g/dz flee 5.
 beidzot adv. finally, at last 4.
 bērns, bērnam Ma child
 bet conj. but
 bija was/were - see **būt**
 bilde, bildei Fe picture 5.
 brālis, brālim Mi brother 5.
 būt: ir, bija, būs I-irreg. be 1.
- C** **cits, cita** pron. (some) other 5.
 četri, četras num. four 5.
- D** **darīt: dara, darīja, darīs**
 III-ī do 2.
 daži, dažas num./pron. some, few 3.
 dažreiz adv. sometimes 3.
 dīvāns, dīvānam Ma sofa, divan 4.
 divi, divas num. two 5.
 draudzene, draudzenei Fe girlfriend 5.
 draugs, draugam Ma (boy)friend 5.
 drīz adv. soon 6.
 dusmīgs, dusmīga adj. angry, mad 4.
 dvielis, dvielim Mi towel 6.
- dzert: dzer, dzēra, dzers** I-š/r
 drink
 dzīties: dzenas, dzinās, dzīsies
 I-reg. chase (after) 5.
 dzīvnieks, dzīvniekam Ma animal 4.
- E** **ej-** present base of **iet**
 es pron. I 1.
 es- present base of **būt**
- G** **gāja** went - see **iet**
 galds, galdam Ma table 4.
 garš, gara adj. long; tall (person) 3.
 glāze, glāzei Fe (drinking) glass 6.
 grāmata, grāmatai Fa book 5.
 griezt: griež, grieza, griezīs
 I-z/z turn 6.
 gulēt: guļ, gulēja, gulēs I-ļ/l
 lie (in/on), sleep 3.
 gulta, gultai Fa bed 3.
 guļamistaba, -bai Fa bedroom 6.
- I** **ie-** pref. in, into 6.
 iet: iet, gāja, ies I-irreg. go,
 walk 2.
 ir is/are - see **būt**
 īss, īsa adj. short 3.
 istaba, istabai Fa room 4.
 izskatīties: izskatās, izskatījās,
  izskatīsies III-ī look (like) 4.
- J** **jā** part. yes 1.
 jautāt: jautā, jautāja, jautās
 II-ā ask (questions) 1.
 jo intr. because 3.
 jums pron. to/for you-pl.
 jūs pron. you-pl. 2.
- K** **kādēļ** intr. why 3.
 kāds, kāda pron. how, of what kind 3.
 kaķis, kaķim Mi cat 3.
 kam pron. to/for whom or what
 kāpēc intr. why 3.
 kāpt: kāpj, kāpa, kāps I-pj/p climb

- karsts, karsta adj. hot 3.
kas pron. who or what 1.
kam pron. to/for whom or what 2.
klase, klasei Fe classroom 2.
klausīties: klausās, klausījās,
klausīsies III-ī listen 5.
klusēt: klusē, klusēja, klusēs
II-ē be silent 5.
kluss, klusa adj. silent 3.
ko pron. whom or what 6.
koks, kokam Ma tree 3.
krāns, krānam Ma faucet 6.
krēsls, krēsliem Ma chair 4.
kukainis, kukainim Mi insect 5.
kur intr. where 1.
kuŗš, kuŗa pron. which 6.
k___ vēl intr. wh___ else 2.
- L** labdien! part. good day! 2.
labrīt! part. good morning! 2.
labs, laba adj. good 3.
lācis, lācim Mi bear 3.
lampa, lampai Fa lamp 4.
lasīt: lasa, lasīja, lasīs
III-ī (gather), read 6.
lauva, lauvai Fa lioness
lauva, lauvam Fa=masc. lion 3.
lēkt, lēc, lēca, lēks I-k/c
leap, jump, hop 5.
lidot: lido, lidoja, lidos
II-o fly 5.
liels, liela adj. big, large 3.
liet: lej, lēja, lies I-reg. pour 6.
lietus, lietum Mu rain 3.
ļoti adv. very 3.
- M** mācīt: māca, mācīja, mācīs
III-ī teach 2.
mācīties: mācās, mācījās,
mācīsies III-ī learn, study 2.
- māja, mājai Fa house 3.
man pron. to/for me 2.
mani pron. me 6.
manīt: mana, manīja, manīs III-ī
notice 6.
mans, mana adj. my, mine 5.
māsa, māsai Fa sister 5.
māte, mātei Fe mother
mazs, maza adj. small, little 3.
meitene, meitei Fe girl 1.
meklēt: meklē, meklēja, meklēs
II-ē seek, search for 6.
mērķaķis, mērķaķim Mi monkey 4.
mēs pron. we; mums to/for us 2.
- N** nākt: nāk, nāca, nāks I-k/c come 5.
nav is/are not 1.
ne part. not 1.
nē part. no 1.
ne - ne conj. neither - nor 4.
nekad adv. never 3.
nemaz adv. (not) at all 3.
notikt: notiek, notika, notiks
I-k/c happen, go on 5.
nu adv. now 4.
- O** otrs, otra pron. other, another 4.
- P** pa- pref. (do) suddenly, at once 6.
pakaļ adv. (following/chasing) after 5.
palikt: paliek, palika, paliks
I-k/c stay, remain 4.
par prep. (ac.sg.) about, of 6.
pasaka, pasakai Fa fairy story 6.
pēkšņi adv. suddenly, all at once 6.
pele, pelei Fe mouse 3.
piekrist: piekrīt, piekrita,
piekritīs I-i agree (with) 4.
piens, pienam Ma milk 6.
plats, plata adj. wide 4.

priecīgs, priecīga adj. cheerful 4.
projām / prom adv. away, off 5.
putns, putnam Ma bird 2.

R rādīt: rāda, rādīja, rādīs III-ī
point (to/at), show 4.
rāpot: rāpo, rāpoja, rāpos II-o
crawl, creep 5.
redzēt: redz, redzēja, redzēs
III-ē see 6.
runāt: runā, runāja, runās II-ā
speak 5.
runāties: runājas, runājās,
runāsies II-ā talk to one another 5.

S sacīt: saka, sacīja, sacīs
III-ī say 1.
sasveicināties: sasveicinās,
sasveicinājās, sasveicinā-
sies III-ā greet one another 5.
saukties: saucas, saucās,
sauksies I-reg. be called/named 5.

saule, saulei Fe sun 3.
sēdēt: sēž, sēdēja, sēdēs
III-ē sit 4.
silts, silta adj. warm 3.
skaļš, skaļa adj. loud 3.
skapis, skapim Mi closet, cupboard 4.
skatīties: skatās, skatījās,
skatīsies III-ī look (at) 5.
skola, skolai Fa school 2.
skolniece, skolniecei Fe girl
student, schoolgirl 2.
skolnieks, skolniekam Ma boy
student, schoolboy 2.
skolotāja, skolotājai Fa fem.
(school)teacher 2.
skolotājs, skolotājam Ma male
(school)teacher 2.
skriet: skrien, skrēja, skries
I-reg. run 5.
slaucīt: slauka, slaucīja, slaucīs
III-ī wipe, dry; sweep 6.

slaucīties: slaukās, slaucījās,
slaucīsies III-ī dry oneself 6.
slēpt: slēpj, slēpa, slēps I-pj/p
hide (something) 6.
slēpties: slēpjas, slēpās,
slēpsies I-pj/p hide oneself 6.
slikts, slikta adj. bad 3.
smieties: smejas, smējās,
smiesies I-reg. laugh 5.
spilvēns, spilvēnam Ma pillow 6.
stāstīt: stāsta, stāstīja,
stāstīs III-ī tell 3.
stāvēt: stāv, stāvēja, stāvēs
III-ē stand 5.

Š šajā pron. in this 5.
šaurš, šaura adj. narrow 4.
šie, šīs / šās pron. these 5.
šis, šī pron. this 5.
šo pron. this (object form) 6.
šurp adv. to here, hither 5.
T tā adv. thus, so, in such a way 4.
taču part. really, in fact 4.
tad adv. then 2.
tādēļ part. therefore 3.
tādēļ ka intr. because 3.
tagad adv. now 2.
tajā pron. in that / in it 5.
tāpēc part. therefore 3.
tāpēc ka intr. because 3.
tas, tā pron. that, it 1.
tavs, tava pron. your, yours (sg.) 5.
te adv. here 1.
tecēt: tek, tecēja, tecēs III-ē
teiv pron. to/for you 2. flow, run 6.
tevi pron. you (object form) 6.
tēvs, tēvam Ma father 1.
tie, tās pron. those, they 2.

tikai adv. only 3.

to pron. that, it (object form) 6.

toties adv. however, on the other hand 3.

trīs num. three 5.

tu pron. you-sg. 1.

tūlīn / tūlīt adv. right away 6.

tur adv. there 1.

U ūdens, ūdenim Mi water 6.

un conj. and 1.

uz prep. ac.sg. to 6.; on 4.

V vai conj. or; intr. yes/no qstns. 1.

vairs adv. (not) any more, no more 6.

vanna, vannai Fa bathtub 6.

vannas istaba Fa bathroom 6.

varbūt adv. maybe, perhaps 4.

varēt: var, varēja, varēs III-ē
be able, can 3.

vējš, vējam Ma wind 3.

vēl adv. again, more; else 2.

k__vēl intr. wh__else 2.

vēss, vēsa adj. cool, chilly 3.

vienmēr adv. always 3.

viens, viena num./pron. one 4.

viņš, viņa pron. he, she 2.

viņi, viņas pron. they 2.

virtuve, virtuvei Fe kitchen 6.

vis part. (not) at all 4.

visapkārt adv. all around 6.

vispirms adv. first of all 6.

viss, visa pron. all, whole 5.

visi, visas pron. all 5.

Z zars, zaram Ma branch 3.

zems, zema adj. low 3.

zēns, zēnam Ma boy 1.

Vecāki lūgti izlasīt rūpīgi abas ievada lapaspuses (74 & 76) un regulāri izpētīt katras lekcijas komentārus un norādījumus.

NORĀDĪJUMI
VECĀKIEM UN SKOLOTĀJIEM
DIRECTIONS FOR THE PARENTS
AND TEACHERS

The parents are asked to read carefully the two introductory pages (75 & 77), and study closely and regularly the comments and directions for each Lesson.

ŠĪ IR STRUKTŪRĒTA LATVIEŠU VALODAS MĀCĪBAS PROGRAMMA. Tas nozīmē, ka tajā pamazām, pēc zināma plāna ienāk jauni vārdi, gramatiskas formas un teikumu struktūras. Pirmajās pārdesmit lekcijās gramatikas mācīšana notiek neformāli: Lasāmgabaliņi ilustrē kādu valodas aspektu, un vingrinājumi to padara skaidrāku un nostiprina. Viss, kas tādā veidā ievests, turpmākās lekcijās jau figurē kā pats par sevi saprotams - un tas pagaidām ir arī vienīgais atkārtojumu veids, ko šī programma sākuma lekcijās var sniegt. Papildu atkārtojumi, resp. vingrinājumi ir skolotāju un vecāku ziņā.

Programma galvenokārt domāta bērniem, KAS JAU PROT LASĪT un var aktīvi piedalīties vienkāršās sarunās latviešu valodā. Ja bērnam ir laba latviešu valodas prasme, viņu nedrīkst turēt tikai šīs programmas satura ietvaros, bet jāļauj izteikties viņa prasmes robežās. Vēl vairāk: viņa prasme jāpaplašina tālāk ar papildu lasāmvielu, sarunām un nodarbībām. Te programmētā mācība tādā gadījumā jāuzskata par minimālo devu, un bērns var iet ik pēc nedēļas (vai divām) uz jaunu lekciju.

Diemžēl labai daļai mūsu tagadējo skolasbērnu nebūs tik labas latviešu valodas prasmes, un katras lekcijas saturs viņiem droši vien būs maksimālais mācības daudzums, ko spēj apgūt vairāku mācības stundu gaitā. Te arī tomēr ieteicami visādi pašu skolotāju un vecāku gatavoti papildu vingrinājumi - kas turas tikai mācāmās un jau mācītās vielas ietvaros.

Programmu var piemērot arī latviešu valodas nepratējiem. Tādā gadījumā skolotāji un vecāki vēro bērna progresu un attiecīgi regulē mācību tempu. Turklāt viņi māca un vingrina IZRUNU, ko šī programma nedara, tikai piemin kādus fonoloģijas punktus Norādījumos. Norādījumi rakstīti divās valodās, lai visos gadījumos abi vecāki (un varbūt arī paši bērni) varētu orientēties mācību vielā un saprast katras lekcijas nolūku.

Tātad programma ir plānota elastīga, lai būtu viegli piemērojama dažādiem latviešu valodas prasmes līmeņiem. Tas savukārt nozīmē, ka mācīšanā nav ieteicams turēties pie bērnu vecuma noteiktās klašu sistēmas, bet veidot VIENĀDAS VALODAS PRASMES GRUPAS.

PRAKTISKI VĒROJUMI UN IETEIKUMI

Lai mācības vispār sekmētos, vajadzīgs izprast dažus faktus un tad attiecīgi izveidot darbību:

1. Galvenā latviešu valodas apgūšana var notikt TIKAI ĢIMENĒS - un pa visu nedēļu, nevis dažās stundās, kas pavadītas nedēļas nogales latviešu skolīņā. Tas nozīmē: MŪSU GALVENAIS LATVIEŠU VALODAS MĀCĪŠANAS/APGŪŠANAS VEIDS IR UN PALIKS MĀJMĀCĪBA. Skola var koordinēt māj mācību, dot tai izmēģinātus un iedarbīgākus "darba rīkus" nekā atsevišķas ģimenes varētu izveidot. Šī programma ir viens tāds rīks, kas prasīs mājas un skolas pūliņu koordināciju.
2. VALODA IR PRAKTISKA, IKDIENĀ LIETOJAMA MĀKA, APGŪSTAMA TIKAI PASTĀVĪGOS UN REGULĀROS VINGRINĀJUMOS - tāpat kā daudzas citas mākas, kas prasa regulāru nodošanos, lai iegūtu un nepazaudētu veiksmi. Tas nozīmē, ka vecākiem jāsarunājas ar bērniem latviski, kad vien iespējams, jālasa kopā ar viņiem bērnu literatūra latviski, jāizkarto kādas nodarbības vai rotaļas, kurās jālieto latviešu valoda.
3. Ir atzīts, ka īsākas, vienmērīgi izkārtotas nodarbības daudz labāk veicina mākas apgūšanu/paturēšanu nekā garī un reti darba posmi. Tā tas ir mūzikā, dejā, un arī valodā un citur. Tādēļ arī pie skolā uzdotiem mājasdarbiem jau jāsāk darboties nedēļas sākumā, un nodarbības jāsadala vairākos posmos. JĀ MĒĢINA VISU SASTEIGT PĒDĒJĀ VAKARĀ PIRMS LATV. SKOLAS DIENAS, NEIEMĀCĀS GANDRĪZ NEKĀ, tikai izpilda pašapmānīšanās rituālu. Ar tādu paviršu "mācīšanos" šajā programmā būs praktiski neiespējami turēties savai grupai līdz jau pēc dažām lekcijām. Toties mācoties nopietni un regulāri, kā bērni, tā vecāki būs pārsteigti, cik daudz var iemācīties samērā neilgā laikā.

This is a structured Latvian language program. Following a certain plan, new words, grammatical forms and sentence structures are introduced little by little. For the first twenty or so lessons the formal grammar is not taught: the reading selections illustrate certain language aspects, and the exercises make them clearer. Whatever is so introduced appears in the subsequent lessons as a part of the mastered body of learning for which no repeated commentaries are necessary. If additional exercises are needed for review or reinforcing, the teachers (and parents) should provide them.

This program is intended mainly for children, WHO ALREADY CAN READ and are able to be active partners in simple conversations using the Latvian language. If the child is already proficient in Latvian, he should not be kept within the confines of this program. The learning it provides should be considered minimal for such a child, and his proficiency should be increased by additional reading selections, conversations, and other language use activities.

However, an increasing number of our schoolchildren will not be so proficient in Latvian, and the contents of each lecture in this program will probably be the maximal amount that can be mastered in several class sessions and assignments. Even with such children additional exercises are recommended, but they should not take up anything that has not yet appeared in the lessons.

The program can be adjusted to teaching children who know very little or no Latvian. In such cases the teachers and the parents decide on the pace of instruction and carefully monitor the progress for each child. In addition they must teach Latvian pronunciation and make up drills for it - which this program does not provide, only mentions (in this section) phonological points. The Directions section for parents and teachers has been written in two languages so that both parents (and perhaps older schoolchildren themselves) could find their way in the subject matter and the intent of each lesson.

Thus the program is meant to have a built-in 'elasticity' to adjust to the needs of students with various backgrounds and levels of proficiency in Latvian. This, in turn, means that for the actual instruction following this program, GROUPS OF STUDENTS ON THE SAME LEVEL OF PROFICIENCY IN LATVIAN should be formed, and that the traditional grade system based on children's ages is not only irrelevant, but probably would be detrimental to effective teaching and learning.

SOME PRACTICAL OBSERVATIONS AND ADVICE

for a successful learning process in this program:

1. The acquisition of the Latvian language in our circumstances can occur ONLY IN THE FAMILY - and during the whole week, not in the few hours spent at the week-end Latvian school. It means that THE HOME INSTRUCTION IS AND WILL REMAIN OUR MAIN KIND OF TEACHING LATVIAN. The school can coordinate the home instruction and give it tested more effective tools than separate families could develop. This program is meant to be such a tool that will be effective only if the home and school COOPERATE.
2. LANGUAGE IS A PRACTICAL SKILL TO BE USED EVERY DAY AND ACQUIRED ONLY BY A CONSTANT AND REGULAR PRACTICE. Like many other skills, it requires regular exercising to improve and not to lose it. This implies that the parents should talk in Latvian with their children, whenever possible, read to them in Latvian and arrange games and other activities that require exercising the uses of the Latvian language.
3. Shorter exercises arranged during the whole week are more effective than few and long work sessions whether practicing music, dancing - or a language. Start doing the assignments at the beginning of the week, not on the last evening before the school day; in the latter type of "studying" THE STUDENT LEARNS PRACTICALLY NOTHING. Only regular spread-out studies and exercises will be successful.

VĀRDU KARTĪTES

Visās lekcijās būs jaunpienākušu vārdu saraksti, kas jāpārraksta kartītēs.

Katram vārdam bērni raksta 3"x5" kartīti. Katrs vārds kartītē jāieraksta un jāiemācās visās formās, kādās tas dots sarakstā, piemēram, māte, mātei; tas, tā; būt: ir, bija, būs. Šīs formas ir minēto vārdu pamatformas; tās zinot, būs vieglāk iemācīties, kā šos vārdus locīt.

Ja vēlas rakstīt arī vārdu angļiskās nozīmes, tās neraksta kopā ar latviskām formām, bet kartītes otrā pusē – tad kartītes derēs arī pašpārbaudei, vai vārdi ir jau iemācīti, un kas vēl jāiemācās. Vājiem pratējiem var arī mācīt, ko katra pamatforma tieši nozīmē: māte mother, mātei to/for mother; tas that (boy), tā that (girl); būt be, ir is/are, bija was/were, būs will be.

Vārdu šķirņu klasificējumi pagaidām bērniem nav jāskaidro. Tie vēl paliek vecāku zināšanai. Lietotajiem saīsinājumiem ir šādas nozīmes:

Ma vīriešu dzimtes a-celmu lietvārds (Vēlākās lekcijās ienāks **Mi**, **Mu** un **Fe** sieviešu dzimtes e-celmu lietvārds **Fa**, **Fi** lietvārdi, skaidrojami tāpat.)

I-irreg. pirmās konjugācijas neregulārs verbs

II-ā otrās konjugācijas ā-grupas verbs

III-ē trešās konjugācijas ē-grupas verbs

Ievērojiet, ka lietvārdu galvenie apzīmējumi ir burti **M** vai **F**, bet verbu galvenie apzīmējumi ir romiešu cipari **I**, **II**, vai **III**.

Pārējām vārdu šķirām ir latīnisko nosaukumu saīsinājumi:

pron. pronomens (vietniekvārds)

num. numerālis (skaitļa vārds)

adj. adjektīvs (īpašības vārds)

adv. adverbs ('apstākļa' vārds)

conj. konjunkcija (saiklis)

intr. introductors (teikuma ievadvārds)

prep.-gen.sg. prepozīcija (prievārds), kas prasa vienskaitļa ģenitīvu

prep.-ac.sg. prepozīcija, kas prasa vienskaitļa akuzatīvu

part. partikula (kas neiederas nevienā citā klasifikācijā)

Visas stīkās vārdu šķiras – no saikļiem līdz vispārīgām partikulām – mēdz saukt kopīgi par funkciju vārdiem.

Bērniem šos klasificējumus var vienkāršot, pārvērst krāsu kodā,

lietojot kartītes dabūjamās krāsās:

lietvārdi (M un F) – baltas kartītes

verbī (I, II, un III) – zaļas kartītes

vietniekvārdi un skaitļi (pron. un num.) – oranžas kartītes

adjektīvi (adj.) – dzeltenas kartītes

adverbī (adv.) – zilas kartītes

visi funkciju vārdi (conj., intr., prep., part.) – sarkanās kartītes

Kartītēm krājoties krāsainās grupās, bērni sāks apjaust arī katras grupas vārdu atšķirības formās un lietojumos.

WORD CARDS

All lessons will have lists of new words that are to be rewritten on cards.

For each new word the children prepare a 3"x5" card. On the card each word must be written down in all forms that are given on the list and must be memorized in the same way, for example *māte, mātei; tas, tā; būt: Ir, bija, būs*. These forms are the principal parts of the words here mentioned. Learning the principal parts will help to handle other forms that these words have.

If writing down of the English meanings seems desirable, they should be written on the other side of the card, not together with the Latvian forms. Then the cards will be useful for self-testing as to which words have already been memorized and which meanings still have to be learned. Those children who are learning Latvian as a second language can be taught what each principal part means: *māte* - mother, *mātei* - to/for the mother; *tas* - that (boy), *tā* - that (girl); *būt* - be, *Ir* - is/are, *bija* - was/were, *būs* - will be.

The classifications of the parts of speech need not to be explained to the children at this stage. The parents, however, should be aware of them and understand the code used for their identifications. The abbreviations in the word lists have the following meanings:

Ma - masculine gender a-stem noun (In the following lessons **Mi, Mu** and **Fa, Fi**
Fe - feminine gender e-stem noun nouns will be introduced, coded similarly.)

I-irreg. - first conjugation irregular verb

II-ā - second conjugation ā-group verb

III-ē - third conjugation ē-group verb

Note that the main symbols for the nouns are the letters **M** or **F**,
but the main symbols for the verbs are the Roman numerals **I, II, or III.**

The remaining parts of speech are given
the abbreviations of their Latinized names:

pron. - pronoun

num. - numeral

adj. - adjective

adv. - adverb

conj. - conjunction

intr. - introducer (of a clause/sentence)

prep.-gen.sg. - preposition that takes the genitive singular

prep.-ac.sg. - preposition that takes the accusative singular

part. - particle (a word that does not fit well in any given category)

All of the minor parts of speech (from conj. to part.)
can be collectively called **function words**.

For the children the classifications of words can be roughly transposed in a color code by using the commercially available colored 3"x5" cards:

nouns (M & F) - white cards

verbs (I, II, III) - green cards

pronouns & numerals - orange cards

adjectives - yellow cards

adverbs - blue cards

function words - pink/red cards

As the cards begin to accumulate in colored groupings,
the children will learn to perceive the differences in
forms and usages of each grouping.

P I R M Ā L E K C I J A : "Kas tu esi?" (1.-8. lp.)

Vokabulārā 24 vārdi no visām vārdu šķirām, izņemot adjektīvus. Var jau rakstīt kartītes visādās krāsās; to darot, lūdzu sekot iepriekš aprakstītai procedūrai. Ja kartītes neraksta, bērniem tomēr uzdod kā nodarbību visu vārdu pārrakstīšanu burtnīcā vai uz lapas. Vārdus pārraksta dotajās formās, bet bez kōdām un angļu nozīmēm. Tāpat var dot uzrakstīt arī kādus teikumus.

Mācības iesākam ar pamatvārdiem un vienkāršām struktūrām, kas lieto galvenokārt saistītes verbu būt un tā negatīvu nebūt. Tā veidojas apraksta teikumu struktūras ar nominatīviem verbam abās pusēs: Es esmu meitene. Ja viena nominatīva vietā lieto adverbu, dabū apraksta teikumu, kas norāda vietu: Meitene ir te.

Tā kā visiem lietvārdiem dosim arī datīva formas, to pavingrināšanai mums ir darbības teikumi, kuros vajadzīgi datīvi: Meitene jautā mātei. Māte atbild meitenei.

Ievērojiet arī abus jautājumu tipus. Veidojot Val-jautājumus, latviešu teikumā struktūra nemainās: Tā ir meitene. / Vai tā ir meitene? Māte atbild. / Val māte atbild? Uz šī veida jautājumiem dod Jā, Nē, atbildes: Jā, tā ir meitene. / Nē, tā nav meitene.

Otrs jautājumu tips latviešu valodā ir K-jautājumi; tos iesāk k-vārdi: kas, kur, kad, utt. Šoreiz vēl nedodam K-jautājumus no darbības, tīkal no apraksta teikumiem: Kas tu esi? Kur ir meitene? utt. (Bet tādi teikumi kā Ko meitene dara? Kam viņa jautā? vēl paliek kādai citai lekcijai.)

TEIKUMU NODAĻĀ (7.-8. lp.) doti tīkal teikumu paraugi, ne visu lietoto vai iespējamo teikumu saraksts. Piem., teikumā Kur ir meitene? iespējamās variācijas ir: Kur ir zēns? Kur ir tēvs? Kur ir māte? iespējamās variācijas izmanto nodarbībās - liekot bērniem atbildēt un izteikties mutiski un rakstiski.

Dotajā tekstā ir paredzētas vietas, kur trūkstošos vārdus ieraksta bērni pašī.

PIEZĪME PAR RAKSTĪBU: Latviešu "plato e/ē," ko parastajā rakstībā neatšķir no "šaurā e/ē," mēs savos tekstos rakstīsim kā e un ē.

FIRST LESSON: "Kas tu esi?" - Who are you? (pp. 1-8)

The vocabulary has all parts of speech, except the adjectives. The children can use word cards in various colors. When writing the cards, please follow the instructions given above. Besides writing the cards, the children may be given to copy (in an exercise book) some of the sentence structures. The words and the verb phrases es esmu 'I am', tu esi 'you are' must be learned by heart. Note that the pronoun tu refers to only one person.

We begin with some basic words and structures that mostly use the linking verb būt 'be' and its negative nebūt 'not be'. Around them descriptive sentences are formed of the type "X = y." or "X ≠ y.", which have the nominatives on both sides of the verb: Es esmu meitene. Substituting an adverb for one of the nominatives, we get structures that indicate the place: Meitene ir te. 'The girl is here.'

Because all the nouns will be given the dative singular forms (as the 2nd principal part), we are exercising them in action sentences that need datives as indirect objects: Meitene jautā mātei. 'The girl asks mother.' Māte atbild meitenei. 'Mother answers the girl.'

Note the two types of questions. To make questions that can be answered by yes/no, the Latvian sentence structure does not change, only the question word Vai is placed before the statement: Tā ir meitene. 'That is a girl.' QU: Vai tā ir meitene? 'Is that a girl?' ST: Māte atbild. 'The mother answers.' QU: Vai māte atbild? 'Does the mother answer?'

The second type of questions is the K-question in Latvian and Wh-questions in English. They are introduced by the question words beginning with k- (wh-): kas 'who/what', kur 'where', kad 'when', etc. In this lesson we do not yet give any k-questions with action verbs, only with the verb to be: Kas tu esi. 'Who are you?' Kur ir meitene? 'Where is the girl?' (But the sentences like Ko meitene dara? 'What is the girl doing?' Kam viņa jautā? 'Whom is she asking?' are left for some later lesson.)

In the section called TEIKUMI 'Sentences' only the samples of variants are given, not the complete lists of all possible variations. This must be understood when studying these samples. Thus the sample sentence Kur ir meitene? 'Where is the girl?' can have variants Kur ir zēns? 'Where is the boy?' Kur ir tēvs? 'Where is the father?' Kur ir māte? 'Where is the mother?' Such variants should be utilized in drills and exercises that ask children to formulate answers or statements, either orally or in a written form.

In the text there are some empty spaces in which the children themselves fill in the missing words.

A NOTE ON SPELLING: The Latvian "broad e/ē," which is not distinguished from the normal e/ē in the conventional spelling, will be written as ģ and ē in our texts.

O T R Ā L E K C I J A: "Zēni un meitenes." (9.-18. lp.)

21 jauns vārds; DAUDZSKAITĻA FORMAS; uzruna.

PAR VĀRDIEM: Formā putns skanenis -n- darbojas kā patskanis, bet daudzi šo vārdu izrunā arī ar iespraustu akustiski zemu /t/: /putnts/.

Latvieši apzīmējumus students/studente (un verbu studēt) attiecina tikai uz koleģas līmeni, ne zemākiem.

Latv. verbs iet attiecināms tikai uz iešanu kājām; citur jālieto specifiski verbi braukt, jat, lidot utt. Te augušie mēģina verbu iet lietot tik pat plaši, kā angļu go - un no tā viņi jāatradīna ar paskaidrojumu un varbūt arī vingrinājumiem.

Latviešu labdien! lietojams satiekoties, nevis šķiroties, kā angļu good day.

Ar šo lekciju jāmacās NESAJAUKT DZIMTI (jeb KĀRTU - GENDER) ar DZIMUMU (SEX). Latv. valodā dzimte vajadzīga visiem lietvārdiem, arī ja tie ir priekšmeti, nevis personas vai dzīvas būtnes. Tā vārdam skola ir sievietes dzimte, jo tā formas līdzīgas sievietes personu vārdu formām kā Daina vai skolotāja. Arī vārds klase ir sievietes dzimtes, tāpēc ka tā formas līdzīgas sievietes personu vārdu formām kā māte vai līze. Vārdi putns un bērns ir vīriešu dzimtes, jo to formas līdzīgas vīriešu personu vārdu formām kā zēns vai lvars. Lai arī meitene var būt bērns, šis vārds tādēļ savu dzimti nemaina, bet paliek vienmēr vīriešu dzimtē, vienaiņa uz ko attiecināts.

Tomēr ir arī tādi VIENAS SAKNES vārdi, kam formas ir abās dzimtēs (resp. kur tai pašai vārda BAZEI var pielikt kā vīriešu, tā sievietes dzimtes galotnes): SKOLOTĀJS/SKOLOTĀJA, SKOLNIEKS/SKOLNIECE, STUDENTS/STUDENTE, utt. Arī 3. personas vietniekvārds VIŅŠ/VIŅA ir ar regulāru BAZI VIŅ-, un tādu būs vairāk.

ŠT lekcija leved DAUDZSKAITĻA kas- & kam-FORMAS (nominātīvus un datīvus) un rāda to lietošanu teikumos. Daudzskaitļa formu tabulā (15. lp.), dažas galotnes jauts ierakstīt bērniem pašiem, sekojot redzamajām analogijām. Dotas arī neregulāro vietniekvārdu formas mēs, jūs, un tie/tās (bet datīva formas pagaidām vēl ne).

Daudzskaitļa formas levestas arī VERBAM BŪT: esam, esat. Jāievēro, ka verbu trešā persona skaitlī neizšķir: viņš ir/nav - un tāpat arī viņi ir/nav. Tas tā bus ar visiem latviešu verbien.

UZRUNAS FORMU (VOKĀTĪVA) LIETOJUMI. Speciālas formas uzrunai ir tikai vien-skaitlī. Vīriešu personu vārdiem tās lielākoties obligātas ar norautu nominātīva -s: lvar!, Jāni!, Miku! (bet bērns! un draugs! parasti paliek ar -s).

Sieviešu personu vārdiem galotņu -a/-e noraušana ir opcionāla un parasti notiek tikai 3 un vairāk zilbju vārdos: meitene!/meiten!, Kristīna!/Kristīn! utt. 2-zilbju vārdos -a/-e paliek: Daina!, Dace!, izņemot dažus bieži lietotus, kam var galotni noraut: māsa!/mās!, māte!/māt!, līze!/līz!

Speciālu uzrunas formu daudzskaitlī nav; tur lieto tos pašus nominātīvus: zēni!, meitenes! utt.

Ieteicams likt bērniem uzrakstīt visu savas klases (vai pat latv. skolīgas) zēnu un meiteņu vārdus, no tiem - kur vajadzīgs & iespējams - darināt uzrunas formas, tās iemācīt un lietot sarunās.

levestas arī divas kur-formas (lokātīvi): skolā un klasē.

TEIKUMI. Atkal ir nodaja (sadalīta apakšnodajās a. - i.) ar teikumu paraugiem, kur katrs teikums reprezentē veselu grupu variantu ar līdzīgu struktūru. Variantus var izmēģināt dažādos vingrinājumos mājās un klasē, un jautājumu teikumus var likt arī atbildēt - kādu daļu arī rakstiski!

Latv. valodā vietniekvārds ir teikuma beigās tikai tad, ja to uzsver: Kas esat jūs? Citādi vietniekvārds liekams pirms verba: Bērni viņai atbild.

SECOND LESSON: "Zēni un meitenes" - The Boys and Girls (pp. 9-18)

21 new words; PLURAL FORMS: direct address

WORDS. The form putns has the nasal sound -n- acting as a vowel, but quite a few speakers insert a low vowel /i/ after it: /putnis/.

In Latvian the words students/studente 'male/female student' and the verb studēt 'to study' are limited to the college level; below that the words skolnieks /skolniece and mācītājs (all 3 introduced in this lesson) must be used.

The Latvian verb iet means 'to go on foot, to walk'; it cannot be used as widely as English go, which includes all types of locomotion.

Latvian labdien! - unlike English good day! - is to be used at meeting, not parting with someone.

GENDERS. In Latvian all nouns must have masculine or feminine gender, which is not to be confused with sex. Thus the noun skola is considered to be of the feminine gender because its is shaped like the feminine persons' names such as Daina or skolotāja. Since the noun klase resembles the feminine persons' names like māte or Ilze, it too is considered to have the feminine gender.

By the same judgement the nouns bērns and putns have the masculine gender because their forms resemble the forms of the masculine persons' names such as Zēns or Ivars.

There are certain noun BASES that have both masculine and feminine forms: SKOLOTĀJS 'male TEACHER' & SKOLOTĀJA 'female TEACHER', SKOLNIEKS 'SCHOOLboy' & SKOLNIECE 'SCHOOLgirl', etc. All regular pronoun (and adjective & numeral) BASES can take on the endings of both genders; we have VIŅŠ 'he' and VIŅA 'she' in this lesson.

THE PLURAL FORMS. The table on p. 15 lists all the nouns introduced so far and shows how to make their plural forms for the same two cases that in the singular are used as the noun principal parts. Some spaces are left blank for the children to fill them in along the shown analogies. The regular pronoun viņš/viņa is also added to the list. If the formal whom (used in the table) is unknown to the child, change it to the informal who.

The irregular pronouns mēs, jūs, tie/tās are given only these forms for the time being.

THE 1ST & 2ND PERSON PLURAL FORMS OF THE VERB BŪT are also given (bottom p. 14). Note that the 3rd person uses the same form in the singular and plural: viņš ir/nav - and also viņi ir/nav. This is a feature of all Latvian verbs.

DIRECT ADDRESS (VOCATIVE) FORMS have special shapes only in the singular and are made by dropping off the subject case ending: They are mandatory with most of THE MASCULINE PERSONS' NAMES: zēn! 'boy!', Ivar! 'Ivars!', Jāni! 'Janis/John!' (but bērns! 'child!' and few others retain -s). For the names of the feminine persons the dropping of -a/-e is optional and only begins with words of 3 or more syllables: skolotāja!/skolotāj! 'teacher!', Kristīna/Kristīn! 'Christina!'; the 2-syllabic fem. names usually keep their ending: Daina!, Dace! - unless the word is of long popular use, when it may drop the ending: māte!/māt! 'mother!', Ilze!/Ilz! 'Ilze!'.

In the plural, there are no special address forms, and the subject case endings are used: zēni! 'boys!', meitenes! 'girls!'.

SENTENCE STRUCTURES. Again there is a whole section (divided into subsections a. to i.) with samples of sentences used in the lesson - and again each sample represents a whole group of possible variants that have the same sentence structure. The variants - with replacements of different nouns and verbs in the same structures - offer much material for exercises in class and at home. The given question sentences may be answered orally and (a designated number of them) even in writing.

In Latvian a pronoun is placed last in the sentence only if it NEEDS TO BE STRESSED: Kas esat jūs? 'Who are YOU?' Else, the pronoun object should be placed before the verb: Bērni viņai atbild. 'The children are answering her.'

TREŠĀ LEKCIJA: "Kas ir labs?" (19.-34. lp.)

39 jauni vārdi; ADJEKTĪVI, TO SASKAŅA AR LIETVĀRDIEM.
ŠT ir DUBULTLEKCIJA, ar ko darboties ilgāk.

PAR VĀRDIEM: Formas vēss & kluss ir dubultots ss, kas jāizrunā ilgāk par s. Ienāk vairāki vārdi, kam -s vietā -š: vējš, skajš, garš (jau bijis viņš).

Ienāk pirmais Mu lietvārds, Lietus. Tādu ir maz (lēdus, mēdus, klēpus). Lietvārdam lācis, tāpēc ka tas ir Mī vārds, daudzskaitlī ir -či: lāči, lāčiem.

Lietvārds lauva ir ar vīriešu dzimtes nozīmi (tāpat kā puika): liels lauva (mazs puika), bet - izņemot vsk. datīva lauvam - pārējās formas līdzīgas sieviešu dzimtes Fa formām: (lieli) lauvas, (lieliem) lauvām. Apzīmētāji piemērojas dzimtei, ne formai (kā redzams piemēros). Tas jāuzmana arī vingrinājumos (3.44 & 3.49).

Funkciju partikulas tāpēc & tādēļ un kāpēc & kādēļ katrā pārt nozīmē to pašu. Arī ievadfrazēm tāpēc ka & tādēļ ka un ievadpartikulai jo visām trim ir tā pati nozīme. Parasti tā ir individuāla stila īpatnība, kuŗu partikulu kāds izvēlas lietot.

"Mīkstināto ŗ" mēdza lietot tikai ierobežotā joslā pie Rīgas līča. To var arī nemācīt izrunāt. Rakstībā tas noder gramatiskai 'grāmatvedībai', lai precīzētu nozīmes: (es rēdzu vienu) lukturī, bet: (te ir vairāki) lukturī (tāpat kā brāļi & brāļi).

ADJEKTĪVI JEB ĪPAŠĪBAS VĀRDI (vārdu "kādeņi" mēs nelietosim) Ienāk programmā pirmo reizi. Šajā lekcijā mēs tos lietojam tikai nominatīvos, divās pamatstruktūrās: 1. Apraksta teikumos predikāta pozīcijā, piem., Koks ir liels. 2. Lietvārda frazēs par apzīmētājiem, piem., liels koks. Visi apraksta teikumi, kas atrodami šajā lekcijā ir šo divu pamatstruktūru varianti.

K-jautājumi, kas šīs struktūras dabū atbildēs, veidojas ar jautājuma vietniekvārdu kāds/kāda; kā redzams no skaidrojumiem 32. lp. un citur, to dažkārt pagrūti tulkojot angļiski.

ADJEKTĪVU SASKAŅA ar saviem lietvārdiem dzimtē, skaitlī (un locījumā, kas šoreiz visur ir nominatīvs) ir galvenais valodas aspekts, ko šī lekcija māca un arī vingrina. Šoreiz ir veselas 3 lappuses ar teikumiem, kuŗos bērniem jāieraksta vai nu saskaņīgas galotnes vai veseli vārdi. To bērni dara tikai tad, kad iepriekšējo lappuŗu teksti jau izlasīti, pārrunāti un saprasti.

Jāievēro, ka visiem adjektīviem vīriešu dzimtē ir Ma galotnes un sieviešu dzimtē - Fa galotnes; citiem vārdiem, adjektīvi lokās pēc lietvārdu a-deklināciju parauga, piem., liels koks, lielam kokam; liela māja, lielas mājas utt. Arī kad tie stāv ar citu deklināciju lietvārdiem, adjektīvi patur savas a-deklinācijas galotnes: liels kaķis / lielam kaķim, liels lietus / lielā lietū; liela meitene / lielai meitenei, liela valsts / lielas valstis (Fī vārdi mums vēl nav bijuŗi). Tātad adjektīva-lietvārda saskaņa ne visur ir pilnīgi fonētiska, bet gan gramatiska.

PERSONISKIE VIETNIEKVĀRDI var būt lietvārdu vietā. Treŗās personas vietniekvārdiem viņš/viņa un tas/tā ir visas trīs - dzimtes, skaitļa, locījuma - pazīmes tāpat kā lietvārdiem un adjektīviem: Viņa ir meitene. Tie ir lieli koki.

Toties 1. un 2. personas vietniekvārdiem trūkst dzimtes pazīmi. Adjektīvam, kas atrodas vienā konstrukcijā ar es, mēs, tu, jūs, tomēr dzimtes pazīme ir jādod - un atkarā no tā, ko ŗāds vietniekvārds atvietojs: Es (=zēns) esmu kluss. Es (=Daina) esmu klusa. Vai jūs (=skolnieces) varat būt klusas?

Vietniekvārdu viņš/viņa lieto tikai ar personām; pārējiem lietvārdiem 3. pers. vietniekvārds ir tas/tā, ko angļiski tulko ar 'it' (dsk. tie/tās 'they'). To mēs vairāk vingrināsim kādā citā lekcijā.

Ja saliktie teikumi 20.-23. lp. bērniem izrādās par sareŗģītiem, tos var sadalīt 2 vienkārŗos teikumos. Salikts teikums: Lācīm saule ir laba, tādēļ ka tā ir silta. Divi vienkārŗi teikumi: Lācīm saule ir laba. Tā ir silta. Vai: Saule ir silta. Tādēļ lācīm tā ir laba.

THIRD LESSON: "Kas ir labs?" - What Is Good? (pp. 19-34)

39 new words; ADJECTIVES, THEIR AGREEMENT WITH NOUNS
This is a DOUBLE LESSON; use more time for its contents.

WORDS: The forms vēss & kluss have a double ss that must be pronounced longer than a single s.

On the list are several words that have an -š (by assimilation) instead of -s: vejš, skaiš, gaŗš (we already had vīpš).

The first Mu noun - lietus enters our vocabulary. Very few words belong to this masc. declension (the more common of them are lēdus 'lice', mēdus 'honey', klēpus 'cough' - and the adult word alus 'beer, ale').

The nouns lauva 'lion' has the masculine gender, but has the forms - except for the dative sg. lauvam - of the feminine Fa nouns. Its modifiers, however, must use the masculine endings: liels (not liela) lauva, lieli (not lielas) lauvas, etc. That must be emphasized in the exercises (3.44 & 3.49). This word can also mean 'li-ness'; in that case the adjectives too take the feminine forms: liela lauva, etc.

The function particles tāpēc/tādē and kāpēc/kādē in each pair mean the same. The introductory phrases tāpēc ka / tādē ka and the intr. particle jo all three have the same meaning. It's usually one's individual style to prefer one or another in the actual usage.

The s.c. "palatalized r" had a very limited territorial usage and was resurrected by the grammarians for 'book-keeping' purposes, to mark the nuances of meaning: lukturī '(I see) a lantern - object case, sg. versus lukturī 'lanterns' - subject case, pl. It is not necessary to learn to pronounce it, most native Latvians don't.

THE ADJECTIVES enter our program for the first time. In this lesson we are using them only in the nominative case, in two BASIC STRUCTURES: 1. As predicate adjectives in linking verb (descriptive) sentences, e.g., Koks ir liels. 'The tree is big. 2. As modifiers in noun phrases, e.g., liels koks 'a big tree'. All of the descriptive sentences found in this lesson are variations of these two basic patterns.

The K-QUESTIONS to elicit adjectives in the answers are introduced by the interrogative pronoun kāds/kāda, which is hard to translate in English; see the given approximations in the Vocabulary.

AGREEMENT OF THE ADJECTIVES WITH THEIR NOUNS in the gender, number (and case which in this lesson is exclusively the nominative) is the feature absent in English, but of utmost importance in Latvian. It is the main language aspect of this lesson, and there are 3 pages with sentences in which the children themselves must write in the missing endings or whole words that should result in the correct noun-adjective agreements. Study the pages with full sentences first before doing the exercises.

Note that all adjectives have the Ma pattern endings in the masculine gender, and - accordingly - Fa pattern endings in the feminine gender. This means that when an adjective goes with an Ma or Fa noun, their endings match even phonologically: liels koks, lielam kokam; liela māja, lielas mājas. However, for the nouns there are 4 additional declensional patterns; when an adjective goes with an Mi, Mu, Fe, or Fi pattern noun, it keeps its Ma/Fa pattern endings: liels kaķis, lielam kaķim; liels lietus / lielā lietū 'in big rain'; liela meitene, lielai meitenei; liela valsts 'big country', lielas valstis 'big countries' (the last is a noun of the Fi pattern, which we haven't yet introduced).

PERSONAL PRONOUNS, replacing nouns, keep the gender, number & case of the noun: Vīpa ir meitene. 'She is a girl.' Tie ir lieli koki. 'Those/They are big trees'. However, the 1st & 2nd person pronouns lack the gender marker, but the adjective that goes with the pronouns es, mēs, tu, jūs must show the gender of the noun that the pronoun has replaced: Es (=boy) esmu kluss. Es (=Daina) esmu klusa. Mēs (=Jānis & Ivars) esam klusi. Vai jūs (schoolgirls) varat būt klusas? 'Can you (schoolgirls) be quiet?'

The 3rd person pronoun vīps/vīpa is used with persons, tas/tā with things. Although translated as 'it', this pronoun must have the masc. & fem. gender forms in Latvian. More about this pronoun in a later lesson.

C E T U R T Ā L E K C I J A : "Jānis un mērkaķis" (35.-46. lp.)

33 jauni vārdi; vsk. LOKĀTĪVA formas, vairāk no Ma un Fa celmiem.

PAR VĀRDIEM: Vsk. nom. formās **krēsls** un **otrs** plūdepi -l- & -r- starp 2 līdzskapjiem **kļūst zilbīgi**, darbojas kā **patskaņi**, bet **daudzi** te iesprauž **zemu /z/** un šos vārdus izrunā /**krēsls/**, /**otrs/** (sk. 2. lekciju par vārda **putns** izrunu).

Adverbu **tā** 'thus' raksta tāpat ka siev. dzimtes formu **tā** 'that', bet adverbu izrunā ar **lauzto intonāciju**: /**tā**/. Latv. valodā intonācijas maiņa var radīt nozīmes starpību, un **šis** ir pirmais tāds vārdu pāris, kas ienāk mūsu vokābulārā.

Partikulas **taču** un **vīs** lieto bieži un ar dažādiem, pat netulkojamiem nozīmju variantiem. Abām kopējs tas, ka tās lieto **uzsvaram** apgalvojumā, kas apstrīd iepriekšējā runātāja teikto.

Verbi **atrasties**, **izskatīties**, **piekrist**, **palikt** ir ar idiomatiskām nozīmēm, kas **vairs flešl** neatbilst priedēkļu un verbu nozīmju burtiskiem kombinējumiem. Tādēļ tie jāiemācās no galvas ar šiem priedēkļiem, it kā tie būtu pamatverbi.

Jāievēro, ka verbs **piekrist** ņem **datīva** objektu - **kam** piekrist?

LOKĀTĪVI latv. valodā izteic to pašu, ko angļu valodā dara prepozīcijas (prievārdi) **in**, **into** un (retāk) **on**. Šajā lekcijā ir tikai vienskaitļa lokātīvi un galvenokārt no **a**-celmiem, kaut gan formu **darināšanas** tabulās parādīti arī dažī **e**- un **i**-celmu lokātīvi.

Vienskaitļa lokātīva galotne ir **celma patskaņa pagarinājums**. Sieviešu dzimtes **a**- un **e**-celmos vsk. lokātīva galotni iegūst, pagarinot nominatīva galotnes: **skola** - **skolā**, **klase** - **klasē**, utt. (sk. 43. lp.) Tā kā vīriešu dzimtes **a**-celmos celma patskaņi nominatīvā neparādās, jāņem ir **datīva** forma, kurā pagarina **-a**- un atmet **-m**, lai dabūtu lokātīva galotni: **kokam** - **kokā**; vienveidības dēļ šo **darināšanas** veidu ieteicams lietot arī ar pārējiem vīriešu dzimtes celmiem: **skapim** - **skapī**, **lietum** - **lietū** (sk. 44. lp.) Dažiem vārdiem lokātīva galotnes ieraksta bērnī paši, vadoties pēc analogijas.

Lokātīvu galotnēs ir **lauztā intonācija**: **kokā**, **mājā**, **klasē**, **skapī**, utt.

Lokātīva formu **galdā** parasti lieto tikai sakarā ar ēdieniem un dzērieniem: **vakariņas ir galdā**, bet **mērkaķis sēž uz galda**.

Arī lokātīvā apzīmētāji saskan ar saviem lietvārdiem: **lielā kokā**, **otrā istabā**, **augstā skapī**, **karstā saulē** utt.

Šī lekcija turpina dažādas apzīmētāju struktūras, galvenokārt ar adjektīviem, kas jau bijušas iepriekšējās lekcijās.

LASĀMGABALS ir **stāstīgs**; tāpēc šīs lekcijas vingrinājumu daļā ir **atstāstījums** (4.20 - .25). Tiek prasīti jautājumi, uz kuriem bērni - sekojot stāstīgam - dod atbildes. Tās jau ir daļēji uzrakstītas, un bērni ieraksta veselus vārdus (kam jau doti pirmie burti), vai tikai galotnes. Dota iespēja vingrināt **pagātnes** formas. 4.25 ir **nepabeigta** rindkopa, ko skolotāji var turpināt jau parādītajā veidā un paši uzrakstīt vajadzīgās rindkopa stāstīga visas atlikušās daļas atstāstīšanai. Tikai jāuzmanās neielikt kaut ko, kas vēl nav mācīts.

KRUSTMĪKLA jeb krustvārdu mīkla parādās pirmo reizi. Bērni identificē numurētajos zīmējumos personas vai priekšmetus un ieraksta to vārdus krustmīklā, ierakstot pirmo burtu numurētajā laukumā. Krustmīklu var uzskatīt par zināma veida **pārbaudījumu**.

FOURTH LESSON: "Jānīš un mērkaķīš" - John and Monkey (pp. 35-46)

33 new words; LOCATIVE sg. forms, mostly from Ma & Fa stem nouns.

WORDS: In the nom. sg. forms krēsīš and otrs the liquids -l- & -r- become syllabic between 2 consonants and act as vowels; however, many native speakers insert a low /ɪ/ after them and pronounce these words as /krēsīšɪ/, /otrɪsɪ/ (see the 2nd lesson about the pronunciation of the word putns).

The adverb tā 'thus' is written the same as the feminine pronoun form tā 'that, it', but the adverb is pronounced with the broken pitch: /tâ/. In Latvian the change of the pitch can make a difference in meaning, and this is the first minimal pair in our vocabulary that demonstrates such 'broken' - 'normal' pitch interchange that alters the sense and (here) even the function of the word.

The particles taču and vis are used quite often and can have various, sometimes untranslatable, shades of meaning. Both are emphatic particles used in statements that dispute what the previous speaker has said.

The verbs atrasties 'be situated, be in', izskatīties 'look like', piekrist 'agree (with)', palikt 'stay, remain' have idiomatic meanings that are not the sums of the combined prefix+verb literal meanings; therefore, such verbs must be memorized as if they were basic verbs.

In Latvian THE LOCATIVE CASE has the same meaning (and function) as the prepositions in, into and (more rarely) on in English. In this lesson there are mostly the locative singular forms of the a-stem nouns although the tables (pp. 43 & 44) show some loc. sg. forms from the e- and i-stem nouns.

The locative singular ending is the lengthened stem vowel. In the feminine a- and e-stems the loc. sg. ending is best obtained by lengthening the nominative ending: skola 'school' - skolā 'in/at school', klase 'classroom' - klasē 'in the classroom' (see p. 43). However, the masculine a-stem nominative sg. forms do not show the stem vowel, and we have to go to the dative sg. form with -am, drop the -m and lengthen the -a- to obtain the locative sg. form: kokam 'for the tree' - kokā 'in/on the tree'. For the sake of a uniformity, we do the same with the other stems of masc. nouns: skapim 'for the cupboard' - skapī 'in the cupboard', lietum 'to the rain' - lietū 'in the rain' (see p. 44). Following the given analogies, the children themselves should be able to write in the locative endings in the tables on pp. 43-4.

The locative endings have the broken pitch: skolâ, klasê, kokâ, skapī, etc.

The modifiers agree with their nouns in the locative case also: lielā kokā 'in a big tree', otrā istabā 'in the other room', augstā skapī 'in a tall cupboard', karstā saulē 'in hot sun', etc. (Note that the adjectives and reg. pronouns take the a-stem forms.)

This lesson continues to use various modifier+noun structures, mainly with adjectives, that have been introduced in the previous lessons.

THE READING SELECTION is a kind of story; therefore, the exercise that is based on it asks to retell the story (☞ ☞ 4.20 - .25). Questions are being asked to which the children - reviewing and following the story - give their answers. The latter already are partially written down, and the children write in whole words (whose first letters are already given) or only the endings in the provided spaces.

Writing down the principal parts on the cards, the children already have come across - and perhaps already learned - the 3rd person verb forms in all three tenses. Now there's an opportunity to use the past tense forms in the retelling of the story.

☞ 4.25 is left unfinished, and the teachers themselves can continue the exercise till the whole story is retold. Please follow the given patterns, and take care not to put in something that has not yet been taught.

THE CROSSWORD PUZZLE appears for the first time. The children identify the persons and things in the numbered pictures and write in their names in the puzzle, placing the 1st letter in the square with the same number. The puzzle can be used as a kind of test.

PIEKTĀ LEKCĪJA: "Kas te notiek?" (47.-56. lp.)

35 jauni vārdi; NEPĀREJOŠI VERBI; šis/šī, mans/mana, tavs/tava

PAR VĀRDIEM: Mi lietvārdu daudzskaitļa formās celma patskanis -i- pārvēršas par -j- (skapis - skapji) vai - kur iespējams - vēl tālāk par mīkstinājumu: lācis - lāči, kukainis - kukaiņi, brālis - brāļi.

Skaitlepa forma trīs lietojama ar abām dzimtēm: trīs zēni, trīs meitenes. Datīvā arī var būt kopēja forma trīm (zēniem/meitenēm), bet bieži lieto arī atsevišķās formas trijem / trijām.

VIETNIEKVĀRDI: Šis / šī formas visas jāiemācās no galvas. Sk. abu v-vārdu formu tabulu 56. lp. beigās. Formas šajā un tajā ir visregulārākās, tāpēc pagaidām lietosim tikai tās, bet vsk. lokatīvā vēl iespējamas arī variācijas šīnī un tantī, un arī šai un tai. Daudzskaitļa lokatīvus vēl nemācām.

Otrs/otra un cits/cita: nozīmes starpība apm. tā pati kā angļu vārdos another un (some) other. Otrs iet kopā ar viens, izceļot 2 izvēles, bet cits norāda vēl kādas izvēles, kas ir vairāk nekā divas.

Kad formu viss lieto vienu pašu, bez lietvārda, tad tā nozīmē 'everything'; kad tāpat lieto daudzskaitļa formu visi, tās nozīme ir 'everybody, everyone'.

KOPDZIMTES lietojumi. Kā formu viss un visi augšā minētā lietošana rāda, vispārinājumos, runājot par abu dzimtu lietvārdiem, lieto vīriešu dzimtes formas. Tas pats notiek ar citu vietniekvārdu lietojumiem: Zēns un meitene sarunājas. = Viņi sarunājas. Te nav nekāds 'vīriešu šovinisms', tikai izteiksmes ekonomija.

VERBI: Mums ir bijuši verbi atrasties, būt, izskatīties, palikt, saukties, kas aprakstīja kas ir kas, kāds kas ir, vai kur kas ir. Šādu verbu nav daudz, lai gan šī kategorija ir ļoti svarīga. Šajā lekcijā ievadam verbus, kas izteic darbību. Ar tiem sakarā te būs vairāki novērojumi:

Visi šoreiz dotie verbi ir INTRANSITĪVI (nepārejoši), t.i., tādi, kuŗu darbība nepāriet uz kādu objektu, kam objekts (papildinātājs) nav vajadzīgs: Kaķis guļ. Pele lec. Utt. Laba daļa šo verbu ir t.s. kustības verbi, kas izteic, kā kaut kas pārvietojas.

Ar intransitīvām nozīmēm ir daudzi REFLEKSTĪVIE (atgriezeniskie) verbi, kuŗus var pazīt pēc to galotnēm, kas visas beidzas ar -s. Pagaidām neko vairāk par tiem arī nemācīsim.

Verbam runāties ļoti bieži pieliek priedekli sa-, un verbu sasveicināties bez šī priedekļa gandrīz nemaz nelieto. Te abos verbos priedeklis sa- norāda uz darbību, ko dara viens ar otru kopā (bet - kā vēlāk redzēsīm - tam ir arī vēl citas nozīmes).

VINGRINĀJUMI sākas 5.17. Dotas vairākas bildes, kurās kaut kas notiek - kaut kas kaut ko dara. Bērniem ir jānosauc darbības un to darītāji, un jau pusgatavos teikumos jāieraksta pareizas galotnes vai pilni vārdi.

FIFTH LESSON: "Kas te notiek?" - What Is Going On Here? (pp. 47-56)

35 new words; INTRANSITIVE VERBS; pronouns šis/šī this, mans/mana my, tavs/tava your

WORDS: In all plural forms of Mī nouns the stem vowel -i- changes to -j- (as in skapis - skapji cupboards) or - where possible - becomes a palatalization: lācis - lāči bears, kukainis - kukaipi insects, brālis - brāji brothers.

The numeral trīs 'three' uses this form with both genders: trīs zēni 3 boys, trīs meitenes 3 girls. In the dative there is another common form trim (zēniem/meitenem), but separate forms m. trijiem / f. trijām are often used.

PRONOUNS: All forms of šis/šī 'this' must be learned by heart. See the table (bottom p. 56) for already introduced forms of both šis/šī and tas/tā 'that'.

The locative sg. forms šajā 'in this' and tajā 'in that' are the most regular, and we'll use only them for a time being. However, other variations (šīnī, šai 'in this' and tanī, tai 'in that') are also possible. We aren't teaching the locative plurals as yet.

The possessive pronoun mans/mana means both 'my' and 'mine', and tavs/tava means 'your' as well as 'yours'; note that the pronoun tavs/tava refers to one person only (as E. thy and thine used to do).

Otrs/otra means 'another', and cits/cita means '(some) other'. Otrs goes together with viens 'one' contrasting two choices, whereas cits implies more than two choices.

When the masc. sg. form viss is used alone without a noun following it, its meaning is 'everything'. Similarly, when the masc. pl. form visi is used alone, it means 'everybody, everyone'.

COMMON GENDER uses. As the above uses of viss and visi shows, in generalizations referring to nouns of both genders, the masculine forms are used. This is true of all pronoun uses: zēns un meitene sarunājas 'a boy and a girl are conversing' in the pron. reference becomes viņi sarunājas 'they-masc. are conversing. Such common gender uses display no "male chauvinism", only an economy of expression.

VERBS. We have had some linking verbs: atrasties 'be situated (in)', būt 'be', izskatīties 'look like', palikt 'remain', and (in this lesson) saukties 'be called'. They describe what or who is what, what is something/somebody like, and where is what/who. Such verbs are not many, but their category is very important. In this lesson we are introducing verbs that express action. Some observations go with them:

All the new verbs of this lesson are intransitive, whose action does not "transit" from the subject to any object; i.e., they need no object: Kakšis guļ. The cat sleeps. Pele lec. The mouse is jumping. Etc. A good number of these verbs are motion verbs that indicate someone/something changing the position.

Many reflexive verbs in Latvian have intransitive meanings. They can be identified by their reflexive endings, which end in -s in all instances. We'll not elaborate on them for the time being.

The prefix sa- is often added to the verb runāties 'converse, talk with', and the verb sasveicināties 'greet one another' is almost never used without this prefix. In both verb the prefix sa- here indicates a reciprocal action that is done mutually by one to/with another (but - as we'll see later - this prefix has other meanings too).

EXERCISES begin with 5.17 on p. 51. This time there are given several pictures in which something is going on - somebody is doing something. The children must name the actions and their doers and write in the correct endings and whole words to have the sentences finished.

34 jauni vardi; vienskaitļa KO-FORMAS; daži prievārdi un priedēkļi.

PAR VĀRDIEM: Jālevēro, ka ūdens tomēr ir Mi paveida lietvārds (sk. 62. lp.) Ienak vai viena partikula, tullp/tullt, kam ir 2 varianti. Vārda *kurlene nemaz nav, bet jāūtājumos lieto ko-formu (uz) kurleni.

Doti 10 verbi, kas visi ir transitīvi: tiem ir vajadzīgs objekts ko-locījumā (akuzatīvā). Diviem verbiem ir paralēli dotas arī refleksīvās formas, kuŗas nozīmē 'slēpt sevi' un 'slaucīt sevi'; tas ir refl. verbu pamatlietojums. Transitīvos jeb pār-ejošos verbus tā sauc tāpēc, ka to darbība "pāriet" no subjekta uz objektu. Latviešu valodā tiem abiem ir cītādākas galotnes.

KO-FORMAS jeb AKUZĀTĪVA LOCĪJUMU visbiežāk lieto ar teikuma objektu, tādēļ tās bieži sauc arī par objekta formām. Šai lekcijā mācām tikai vienskaitļa ko-formas (sk. 63. & 64. lp.) Lai šīs formas varētu darīnāt, jāzina abas pamatformas - vsk. kas- un arī kam-formas. Ļoti labi to ilustrē vārdu spilvens un ūdens ko-formu darīnāšana: lai arī to kas-formas vienādas, kam-formas atšķiras - spilvenam, ūdenim - un tādēļ atšķirsies arī visas pārējās formas: spilvenu - ūdeni, spilvenā - ūdenī, spilveni - ūdeņi, utt.

KO-FORMU GALOTNES vienskaitlī ir tikai divas: -l vai -u, un tām nav dzimtes pazīmju. Abu dzimtu l-celmi un siev. dz. e-celmi dabū galotni -l, bet abu dzimtu a-celmi un vīr. dz. u-celmi dabū galotni -u (sk. 63. lp.) Pieaugušiem te var pastāstīt, ka akustiski augstie celmi (i & e) vsk. ko-locījuma galotnē dabū augstāko galotni -l, bet akustiski zemie celmi (a & u) - viszemāko galotni -u. Bērniem to tā nemācīsim, tikai vispārināsim, kā to dara tabula 63. lp.

Arī ko-locījumā regulārie vietniekvārdi, skaitleņķi un visi adjektīvi dabū a-celmu formas: lielu koku, vīsu māju utt., un tās lieto arī ar pārējo deklināciju lietvārdiem: aukstu ūdeni, tavu māti.

Arī vietniekvārdi es un tu ko-locījumā dabū galotni -l: mani, tevi; v-vārdi kas, tas, šis tur mainās uz ko, to, šo - pēdējie divi abās dzimtēs (sk. 64. lp.)

PRIEVĀRDI jeb PREPOZICIJAS ar, par, uz (virziena nozīmē) veido frazes, kurās vajadzīgas ko-formas: (slaucīties) ar dvielī, (stāstīt) par skolu, (iet) uz virtuvi. Jālevēro, ka vārds uz vietas nozīmē iet ar citu locījumu, ko vēl nemācām: uz galda, uz gultas utt.

PREPOZICIONĀLI OBJEKTI. Daži verbi - piem., runāt, skatīties - parasti ir intransitīvi, bet kad tiem piedrojas zināmas prepozīcijas, tie kļūst transitīvi: runāt par kaut ko, skatīties uz kaut ko. Objektī šādos izteicienos atkarīgi no lietojamās prepozīcijas un tāpēc skaitās prepozicionāli.

VERBU PRIEDĒKĻI izveido veselu sistēmu. Katram priedēklim ir vairākas nozīmes. Šajā lekcijā parādās 4 priedēkļi, katrs tikai ar vienu nozīmi (sk. 63. lp.) Priedēkļiem ie-, at-, aiz- te ir labi saprotamas telpas nozīmes, bet priedēklīm pa- mūsu tekstā tādas nemaz nav; te šis priedēklis norāda uz darbības veidu, izsakot vienas reizes (neatkārtotu), pēkšņu vai ātru darbību.

TEIKUMI. Šī nodaja šoreiz ir ar citu formātu: tā turpina mācīt ko-formu lietojumus. 64. lp. salīdzināti kas- un ko-formu lietojumi, bet 65. lp. doti papildu piemēri tikai ko-formu teikumiem. Ievestas arī verbu formas redzu/redzi un skatos/skaties, lai var iznākt sarunas un formu mani/tevi lietošana. Te atkal ir viela ne tikai lasīšanai, bet arī mutiskiem vingrinājumiem.

Rakstiskam VINGRINĀJUMAM šoreiz atkal ir stāstīpa atkārtojums/atstāstījums līdzīgs tam, kas bija 4. lekcijā. Arī te atstāstījumā jāvingrina verbu pagātnes formas. Sk. no 6.12 līdz 6.16, 60.-62. lp.

KRUSTMĪKLĀ šoreiz vairāk jāuzmanās ar ierakstiem: 4 vietās jāleraksta kas-formas, 3 vietās ko-formas, un 5 vietas verbu formas. Lūdzam neļaut darboties ap krustmīklu, pirms visa pārējā lekcija nav pabeigta - un saprasta!

SIXTH LESSON: "Kaķis meklē peli" - The Cat Looks for the Mouse" (pp. 56-66)

34 new words; the OBJECT forms in sg.; some prepositions and prefixes.

WORDS: The word ūdens 'water', despite its -s (instead of -is) is a MI noun; see its forms on p. 62.

Another particle with 2 variants, tūlīp/tūlīt, enters our vocabulary. The form *kurīene does not exist, but a quasi-objective form (uz) kurīenī gets used in questions with the meaning '(to) where, whither'.

10 verbs are given, all of them transitive: they need direct objects, for which separate endings are provided in Latvian. Two verbs are given with parallel reflexive forms, slēpties 'hide oneself' & slaucīties 'dry oneself'; this is the basic use of the reflexive forms. The transitive verbs are so named because their action "transits" from the subject to the object.

DIRECT OBJECT FORMS answer the question ko? 'whom, what' and in the singular have only two endings: -ī or -u. They don't distinguish the genders: the i-stem nouns of both genders and the fem. e-stems take the ending -ī, but the a-stems of both genders and the masc. u-stems take the ending -u. (see the table p. 63). For adults this can be generalized by stating that the acoustically high stems, i & e, take the highest vowel -ī, but the low stems, a & u, the lowest vowel -u for their object case ending. For the children we'll use the method shown in the tables on p. 63. Note that, to make the object forms, both principal parts of the nouns must be learned. The words spīlvens 'pillow' and ūdens 'water' point this out convincingly: Although their subject forms (above) are similar, their second principal parts, the dative sg. forms, differ markedly: spīlvenam, ūdenim - and so will all the others: ac. sg. spīlvenu, ūdenī; loc. sg. spīlvenā, ūdenī; nom. pl. spīlvenī, ūdeņī, etc.

Again, the regular pronouns, numerals and all adjectives take on the a-stem endings: vīpu 'him/her', lielu koku/māju 'big tree/house', etc. - and keep them also with the nouns of other stems: aukstu ūdenī 'cold water', tavu māti 'your mother', etc.

Note the spec. obj. forms with -o: ko 'whom/what', to 'that', šo 'this'. The forms mani 'me' and tevi 'you' (thee) are with -ī. (See p. 64.)

The object case is called ACCUSATIVE.

The PREPOSITIONS ar 'with', par 'about', uz 'to' form phrases in which the accusative forms are needed: (slaucīties) ar dvieļi '(dry oneself) with a towel', (stāstīt) par skolu 'tell about the school', (iet) uz virtuvi '(go) to the kitchen'. The word uz, when indicating the place instead of direction, takes a decl. case (genitive) that we have not yet studied: uz galda 'on the table', uz gultas 'on the bed', etc.

PREPOSITIONAL OBJECT occurs when a verb takes on a preposition that makes it transitive: runāt 'talk' (intr.), but runāt par skolu 'talk about school' (trans.); skatīties 'look', but skatīties uz kaķi 'look at the cat'.

VERBAL PREFIXES make up a sizable system of their own. This lesson introduces 4 prefixes, each with a single meaning (other meanings & other prefixes will follow later on). The prefixes le-, at-, al- have spatial meanings (see the chart on p. 63), but the prefix pa- has a temporal, way of action designation: it indicates a short-time, nonrepeated sudden or fast action.

The SENTENCE STRUCTURES section has been altered this time. Here it continues to contrast the subject and object case forms (p. 64) and shows more uses of the object forms (p. 65). The verb forms redzu/redzi 'I/you see' and skatos/skaties 'I/you look' (bottom p. 62) are introduced to enable some attempts at conversation with the use of the object forms mani/tevi 'me/you'. Use the given patterns for oral drills.

For a WRITE-IN EXERCISE again (as in Lesson 4) a retelling of our story in the past tense is used.

In the CROSSWORD PUZZLE 3 types of entries are requested: 4 subject, 3 object, and 5 verb forms (see the exact indications on the puzzle page). Please don't let the children work on the puzzle before the whole lesson has been studied - and understood!